

CRISI ECONÒMICA, DÈFICIT FISCAL I SOBIRANISME A CATALUNYA

Autor: Pol Andreu i Cuscó

Tutora: Maite Montagut Antolí

Ensenyament: Grau d'Economia

RESUM DEL TREBALL I PARAULES CLAU.

En aquest treball, s'ha analitzat a través d'un anàlisi macroeconòmic l'economia catalana, espanyola i europea, per tal d'observar l'impacte que la crisi iniciada l'any 2008 ha tingut sobre aquestes, i poder constatar mitjançant una comparació, el grau en que la crisi ha afectat Catalunya. Un cop vistos els efectes de la crisi, s'ha procedit a l'estudi del dèficit fiscal català. S'ha analitzat les diferents formes de càlcul de les Balances Fiscals, a través dels mètodes de flux monetari i flux càrrega benefici, neutralitzant o no el dèficit públic estatal. Posteriorment, s'ha aprofundit en la controvèrsia existent sobre el dèficit fiscal a Catalunya. Finalment, amb l'objectiu d'establir relacions entre l'evolució de la crisi, el dèficit fiscal i l'augment del sobiranisme a Catalunya, s'ha contrastat un conjunt de dades significatives d'enquestes d'opinió realitzades a la població catalana.

PARAULES CLAU

1. Sobiranisme.
2. Independència.
3. Nacionalisme català.
4. Crisi econòmica.
5. Dèficit fiscal.

ECONOMIC CRISIS, FISCAL DEFICIT AND SOVEREIGNTY IN CATALONIA.

In this paper, the Catalan economy has been analyzed with macroeconomic analysis to observe the impact the crisis that began in 2008 has had on it. It has also been studied the results in Catalonia in opposition to those in Spain and Europe (Euro Zone and European Union), to see the extent or degree to which the crisis has affected Catalonia. Once having extracted results of this analysis and viewed the crisis effects, it has been proceeded to study the fiscal deficit between Catalonia and Spain. Concerning this fiscal deficit the different ways to calculate the Fiscal Balances, have been analyzed through cash flow and fiscal incidence methods, by neutralizing or not the State deficit. In this part, a huge differentiation has been made between the "Separatists" (supporters of the independence for Catalonia and the separation from Spain) and the "Unionists" (supporters to maintain the current relations between Catalonia and Spain), to facilitate the subsequent controversy existing in the phenomenon of fiscal deficit. Finally, a discussion on different aspects has

been exposed. The most significant of these points are those which have allowed to establish a relationship between the crisis and the rise of sovereignty and, moreover, between the existing structural fiscal deficit and the increasing of independence.

KEYWORDS

1. Sovereignty.
2. Independence.
3. Catalan nationalism.
4. Economic crisis.
5. Fiscal deficit.

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ	2
I. EL NACIONALISME CATALÀ: PERSPECTIVA HISTÒRICA	5
II. ANÀLISI ENCONÒMICA COMPARATIVA ENTRE CATALUNYA, ESPANYA I EUROPA	7
2.1. Creixement econòmic	8
2.2. Estabilitat de preus	10
2.3. Mercat de treball	11
2.3.1. Anàlisi quantitatiu	11
2.3.2 Anàlisi qualitatiu	17
2.4. Distribució equitativa de la renda	17
2.5. Política fiscal	18
2.6. Resum	22
III. DÈFICIT FISCAL	25
3.1. Definició	25
3.2. Mètodes de càlcul	26
3.2.1. Càlcul des de la Generalitat.....	26
3.2.2. Càlcul des de l'Estat central	26
3.2.3. Balances fiscals (període 2007-2011).....	27
3.3. Criteris "independentistes" i "unionistes"	28
3.3.1. Selecció de mètode.....	28
3.3.2. Neutralització del dèficit públic estatal.....	30
3.3.3. Guany fiscal en cas d'independència	31
3.4. Resum.	34
IV. REFLEXIONS I RELACIONS AL VOLTANT DE L'INDEPENDENTISME	36
4.1. Singularitat de l'escenari polític a Catalunya	36
4.2. Els principals factors de suport a l'independentisme en la recerca acadèmica: la identitat i els càlculs econòmics.....	37
4.3. Crisi econòmica i sobiranisme.....	38
4.4. Dèficit fiscal i sobiranisme.....	42
CONCLUSIONS.....	46
BIBLIOGRAFIA	48

INTRODUCCIÓ.

En els darrers anys, el creixement del suport a la independència de Catalunya ha estat un dels temes polítics que ha generat més interès en el marc social català, espanyol i europeu. Diversos sondejos i enquestes realitzades, han anat recollint un augment remarcable de partidaris de la independència entre la població catalana. El Baròmetre d'Opinió Política (BOP) del Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya és una enquesta d'opinió que, per la seva estabilitat i disponibilitat de dades, permet analitzar el fet sobiranista. Així, el Baròmetre de 27 de juny de 2012 recollia, per primera vegada, un vot majoritari a favor de la independència de Catalunya.

En el període 2005-2012, s'observa una tendència creixent del suport a l'estat independent. Aquesta evolució segueix, fonamentalment, tres fases al llarg dels darrers set anys. Un primer període de certa estabilitat entre el 2005 i l'abril de 2009, un creixement sostingut a partir d'aquesta data fins a juny de 2011 i una autèntica acceleració en el darrer any, en què es passa del 29% el juny de 2011 al 34% el juny de 2012. Un augment del 5% en només un any, el canvi més espectacular que es detecta al llarg de la sèrie.

La literatura i els mitjans de comunicació han atribuït aquest creixement a diversos fenòmens, com el fracàs del procés de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, iniciat al 2006 i conclòs amb la resolució del Tribunal Constitucional el juny de 2010, o bé la persistent situació de dèficit fiscal en la que es troba Catalunya.

També aquest moviment social, inèdit a Catalunya, per la seva magnitud, està inscrit en un context econòmic inestable i de crisi, que porta implícites retallades importants en els drets socials de la ciutadania. En l'any 2010 s'inicien les polítiques d'austeritat a Espanya, que en el 2011 s'intensificaran donant pas al moviment social dels indignats.

Els interrogants que obre aquest fenomen són diversos i rellevants. Per tant, l'objectiu del meu treball, és el d'analitzar perquè ha crescut tant el suport a la independència de Catalunya en els darrers anys. Sota quines condicions s'estan produint aquests canvis i quins factors poden contribuir a explicar aquesta evolució.

L'explicació a través d'un anàlisi dinàmic del procés de creixement del suport a la sobirania, és una qüestió summament complexa. Per aquest motiu en aquest treball, em limitaré a centrar-me en l'anàlisi i les particularitats de l'economia catalana entre els anys 2007 i 2013,

període caracteritzat per la crisi i les retallades, estudiant tanmateix el fenomen del dèficit fiscal i establint relacions entre aquests aspectes estudiats.

En aquest treball m'he plantejat 3 preguntes fonamentals:

- Quina ha estat l'evolució del dèficit fiscal a Catalunya?
- Podem observar una relació entre l'augment del sobiranisme i la crisi econòmica?
- Podem observar una relació entre l'augment de l'independentisme i el dèficit fiscal?

La metodologia emprada ha estat diferent, segons els aspectes que s'han estudiat al llarg del treball. Per tal de conèixer el context de l'economia catalana en el període, s'ha efectuat un anàlisi macroeconòmic, on s'han extret dades i indicadors de diferents bases de dades. Un cop analitzades aquestes, s'ha procedit a dur a terme una comparació dels resultats de Catalunya amb Espanya i Europa. Respecte el dèficit fiscal, la metodologia ha consistit en l'aprofundiment sobre aquest fenomen, a través de la lectura d'obres i articles d'autors amb diferents posicionaments. També s'han consultat les Balances Fiscals presentades per la Generalitat de Catalunya, fent una aproximació a la controvèrsia existent. Per tal d'establir relacions entre els aspectes estudiats i l'augment del sobiranisme, s'ha partit de la recerca acadèmica dels principals factors del suport a l'independentisme. D'altra banda, també s'ha portat a terme, l'anàlisi d'enquestes d'opinió política del BOP.

AGRAÏMENTS.

Agraeixo profundament les tasques dutes a terme per dues persones en especial, sense les quals la realització d'aquest treball no hagués estat possible. Ambdós formen part del personal acadèmic i docent de la UB, una universitat pública, de prestigi i de llarga història. Un centre formatiu i de recerca que s'ha vist profundament afectat per les retallades, i que pel que sembla, des d'alguns sectors no valoren ni tampoc ajuden amb suficiència, deixant que les universitats públiques tinguin problemes i intentant que aquestes perdin qualitat i excel·lència a favor d'entitats privades.

Primerament, agraeixo a la Dra. Maite Montagut Antolí l'ajuda prestada, que a banda d'una excel·lent i fonamental tutorització del treball en temes polítics i socials delicats com els que es tracten, ha sabut guiar-me i fer-me mantenir les idees clares per garantir l'objectivitat acadèmica. Més important encara, ha estat el fet que ha aconseguit transmetre'm calma i serenor en moments en els que ho necessitava, i no veia clara la viabilitat d'aquest treball.

Per altra banda, agraeixo al Dr. Joaquim Novella Izquierdo, professor meu al llarg de la carrera, i que a part de dedicar-me el seu temps per explicar-me i enfocar parts d'aquest treball, va fer que veiés l'economia des d'una altra perspectiva i que incrementés el meu interès per aquesta ciència. Em va ensenyar el que segons ell és "El treball d'un economista", idea indispensable per a la realització d'aquest treball.

Finalment, dedico aquest treball a tots els catalans i catalanes, tinguin les postures i preferències polítiques i socials que siguin, ja que són ells, els que han patit i pateixen els efectes de la crisi i el dèficit fiscal a Catalunya.

I. EL NACIONALISME CATALÀ: PERSPECTIVA HISTÒRICA.

En aquest primer punt, començarem el treball donat una visió a tall introductori sobre les bases i la trajectòria en les quals es fonamenta el nacionalisme català, per tal de crear un marc teòric i saber realment que representa i que és aquest. Per una explicació més detallada i extensa sobre el nacionalisme català, consultar les pàgines 1-5 dels annexos.

L'objectiu d'aquesta revisió de la història de Catalunya pretén entendre la situació i els esdeveniments polítics, econòmics i socials del moment present a Catalunya, i també les singularitats de la societat catalana. Es per això, que el resum que he elaborat, s'ha fet a partir dels fets de la història de Catalunya que exemplifiquin de manera breu i molt sintètica el fet del nacionalisme català. L'anàlisi parteix dels fets del 1714 fins el moment actual.

La guerra de Successió de l'onze de Setembre de 1714, és una guerra on Catalunya va defensar drets nacionals i constitucionals que fins ara havia gaudit. Jaume Sobrequés (2014), la defineix com una defensa i autoafirmació nacionalista i constitucional. A partir d'aquell moment, queden suprimides la Generalitat de Catalunya, les Corts i el Consell de Cent, com a conseqüència de la derrota a mans de les tropes borbòniques.

All llarg del segle XIX, els governs centrals varen derogar el dret penal català; varen establir l'obligatorietat de l'ensenyament oficial de la llengua castellana en detriment de la catalana; aboliren la legislació mercantil catalana; varen crear un tribunal suprem que actuava a Madrid; varen fer desaparèixer la moneda catalana; implantaren a Catalunya el sistema tributari espanyol; varen prohibir la redacció d'escriptures públiques en català i les representacions teatrals en la llengua de Catalunya.

En temps de la República espanyola torna a renéixer la Generalitat de Catalunya amb Lluís Companys l'any 1931, i l'Estatut de Núria torna a emmarcar les relacions entre el Govern central i Catalunya. El règim autonòmic republicà presidit per Macià fins el 1933, va haver de superar moltes dificultats en el traspàs de competències de l'Estat a la Generalitat, essent un procés inacabat quan l'any 1936 es produeix la revolta militar i esclata la guerra civil de 1936-1939.

El franquisme, aboleix a partir de la derrota republicana en la Guerra Civil espanyola, aquest procés incipient de restabliments de les institucions catalanes durant 40 anys.

És amb l'arribada de la democràcia a Espanya que s'inicia la Transició, a partir de la qual es torna a plantejar el restabliment de les institucions catalanes, el seu desenvolupament i total normalització, esdevenint Catalunya una autonomia amb àmplies competències i autogovern.

La nostra història més recent caracteritzada pels moviments socials i reivindicatius cap al sobiranisme català, posen en evidència que bona part de la població catalana es mostra crítica davant de les limitacions del model autonòmic actual, i que també, aquests fets estan inscrits en una història que els hi atribueix un ampli sentit sense la qual seria difícil d'analitzar-los i entendre'ls.

II. ANÀLISI ENCONÒMICA COMPARATIVA ENTRE CATALUNYA, ESPANYA I EUROPA.

En aquest capítol s'analitzarà a través d'indicadors macroeconòmics l'economia catalana, per tal de veure la seva evolució al llarg del període que es vol estudiar. Alhora es durà a terme una comparació, també a través d'indicadors macroeconòmics, de l'economia catalana en relació amb la d'Espanya i la d'Europa, dins dels anys que es volen estudiar.

Tot i que s'analitzarà l'economia catalana en aquesta part del treball, s'ha de dir que aquesta no és independent de l'economia espanyola, i que per tant, molt cops va lligada a ella i segueixen una tendència similar. Tot i així, estudiarem aquestes dues economies per separat, per tal de poder observar quan calgui elements o diferències significatives entre ambdues. D'aquesta manera es mostraran totes les dades de Catalunya marcades de color verd, per tal de diferenciar-les de les altres economies, tot i que com ja hem dit, aquesta està integrada dins l'economia espanyola.

Cal destacar que per a fer l'anàlisi comparativa amb Europa s'han agafat com a referència l'Euro Zona 17 i la Unió Europea 28 (UE 28), que comprenen els següents països:

Euro zona 17 (fins 2013): Alemanya, Àustria, Bèlgica, Eslovàquia, Eslovènia, Espanya, Estònia, Finlàndia, França, Grècia, Irlanda, Itàlia, Luxemburg, Malta, Països Baixos, Portugal i Xipre.

Unió Europea 28 (fins l'actualitat): Alemanya, Àustria, Bèlgica, Bulgària, Croàcia, Dinamarca, Eslovàquia, Eslovènia, Espanya, Estònia, Finlàndia, França, Grècia, Hongria, Itàlia, Irlanda, Letònia, Lituània, Luxemburg, Malta, Països Baixos, Polònia, Portugal, Regne Unit, República Txeca, Romania, Suècia, Xipre.

Quan no s'ha pogut trobar dades globals significatives de la UE o la Zona Euro, s'han agafat dades de només alguns països Europeus. Aquests són: França, Grècia, Luxemburg i Portugal.

Alguns dels aspectes que s'analitzaran en aquest capítol III són els que es presenten a continuació:

2.1. Creixement econòmic.

El creixement econòmic d'un país o regió es basa en aconseguir un increment de la taxa de producció de manera sostinguda i sostenible, respectant els equilibris bàsics. Per tant, és important el resultat de l'explotació (expansió o regressió) així com la manera de fer-ho de cara al futur.

Per poder-ho comptabilitzar s'utilitzaran dos indicadors: el Producte Interior Brut (PIB) i el PIB per càpita, ja que és important també, saber la quantitat produïda en relació a la variació de la població.

Quadre 1. Evolució del PIB (milions d'euros), 2007-2013.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
2007	212.392	1.080.807	9.392.907	12.900.957
2008	216.986	1.116.207	9.627.011	12.986.408
2009	208.448	1.079.034	9.284.439	12.245.901
2010	209.846	1.080.913	9.540.129	12.789.853
2011	209.716	1.075.147	9.799.480	13.173.517
2012	206.920	1.055.158	9.845.574	13.425.649
2013	206.617	1.049.181	9.930.601	13.519.751

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Tal i com es pot observar en el Quadre 1, l'economia catalana s'ha vist molt perjudicada en relació al PIB en termes globals a partir de l'inici de la crisi, és a dir, a partir del 2008. La producció havia augmentat durant els anys 2007-2008, però comença a disminuir de forma significativa l'any 2009, durant aquest període d'inestabilitat econòmica. La davallada de la producció s'ha continuat donant en els anys posteriors i en l'any 2013 el PIB encara segueix disminuint. El mateix ha passat en el conjunt de l'economia espanyola, ja que es pot veure una tendència similar a de l'economia catalana. En comparació amb les mitjanes europees no es pot dir el mateix, degut a que la producció d'aquestes ha acabat augmentant durant el període que hem estudiat, tot i que en algun any concret, i també segurament conseqüència de la crisi, el seu PIB també ha disminuït. És per aquest factor que podem afirmar que en relació al PIB, la crisi ha esdevingut més dura per territoris com Catalunya o països com Espanya, al veure la comparativa amb Europa.

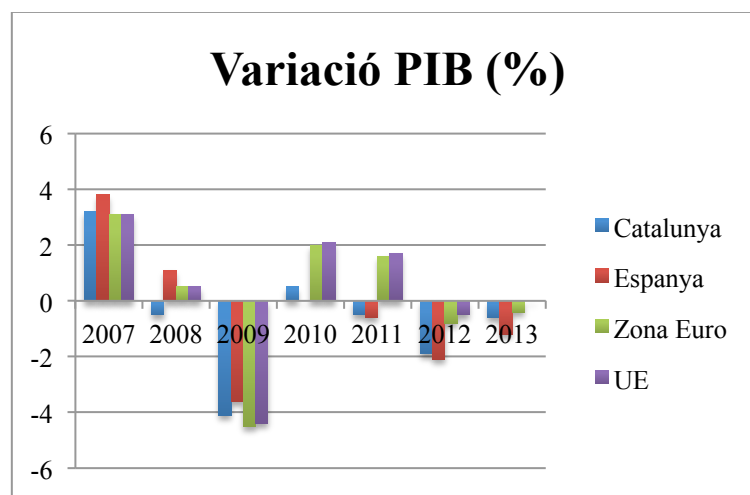
Quadre 2. Evolució del PIB per càpita (euros), 2007-2013.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
2007	29.407	23.900	28.200	25.800
2008	29.492	24.300	28.800	25.900
2009	28.020	23.300	27.700	24.300
2010	28.047	23.200	28.400	25.300
2011	27.914	23.000	29.100	26.000
2012	27.600	22.600	29.100	26.400
2013	27.710	22.500	29.300	26.600

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Pel que fa al PIB per càpita que mostra el Quadre 2, es pot observar com ja s'ha comentat anteriorment en el PIB, que s'ha produït un descens marcat de la producció, en aquest cas de la producció per habitant al llarg del període de crisi. El mateix ha passat amb les dades de l'Estat espanyol, on també s'ha produït un davallada significativa del PIB per càpita. A Europa, aquesta producció per habitant ha augmentat com s'ha dit amb anterioritat, des de l'inici de la sèrie estudiada (2007) fins al seu final (2013). Però és en aquest punt, on cal destacar que abans de l'inici de la crisi, el PIB per habitant de Catalunya era superior al d'Espanya i al de les mitjanes europees, i que tot i els períodes de recessió de l'economia Catalana, l'any 2013, el PIB per habitant d'aquest territori segueix sent superior al espanyol i al de la mitjana de la UE, només superat per la mitjana de l'Euro Zona.

Gràfic 1. Evolució de la variació del PIB (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Aquest últim Gràfic 1, mostra el percentatge de variació del PIB de Catalunya, Espanya i Europa durant el 2007 i els anys posteriors de crisi econòmica. Es pot observar que en l'any 2007, es produeix un creixement important del PIB, degut a que els efectes de la crisi encara

no s'havien manifestat. En l'any 2009 es va donar el decreixement més important en l'economia Catalana, així com en l'espanyola i l'europea. Després d'aquest xoc tant significatiu, a l'any 2010 semblava que es començava a superar els efectes de la crisi. Però és en l'any 2012, on novament es va produir un creixement negatiu del PIB en els tres territoris, moment en el que es va constatar que la recuperació econòmica de la crisi no seria fàcil, sobretot per a Catalunya i Espanya amb majors variacions negatives del PIB.

Aquest factor, fa pensar que la crisi ha afectat de forma més conjuntural o cíclica a Europa, mentre que en el territori català i espanyol, els efectes conjunturals de la crisi s'han sumat a problemes de caràcter estructural, produint uns efectes negatius més devastadors.

2.2. Estabilitat de preus.

Els estats es fixen l'objectiu de mantenir un nivell general de preus, és a dir, tenir una inflació reduïda. Considerarem que la inflació no és preocupant, mentre es mantingui aproximadament, al voltant del 7%.

Per calcular-la es poden utilitzar diferents índex de mesura:

- Índex de Preus al Consum (IPC): aquest, mesura la variació dels béns i serveis de consum modals i consumits per un nivell de renda mitjana. No inclou els habitatges però sí el lloguer.

- Deflactor del PIB: aquest, mesura la variació de TOTS els béns i serveis produïts per un país.

Malgrat els dos indicadors tenen el mateix objectiu, es sap que l'IPC és més exacte, ja que ho calcula des de una renda mitjana. Per càlculs de caràcter més global, es podria utilitzar el deflactor del PIB. Per tant, s'utilitzarà l'IPC, que és un índex més realista per a mesurar l'estabilitat de preus dels països i territoris que es volen estudiar.

Quadre 3. Evolució de l'IPC (%), 2007-2013.

	IPC 2007	IPC 2008	IPC 2009	IPC 2010	IPC 2011	IPC 2012	IPC 2013
Catalunya	3	4,1	0,2	2	3,3	2,9	1,7
Espanya	2,8	4,1	-0,2	2	3,1	2,4	1,5
Zona Euro	2,2	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	1,3
UE	2,4	3,7	1	2,1	3,1	2,6	1,5

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Tot i que l'IPC de Catalunya està calculat amb base 2011=100 i no està harmonitzat, permet fer una aproximació amb els valors espanyols i europeus.

Catalunya venia d'una època d'inflació força elevada, degut al gran creixement que estava experimentant la seva economia al igual que la d'Espanya, tal i com s'observa en el Quadre 3. És en l'any 2009 i amb els efectes patents de la crisi, quan la inflació va caure significativament a Catalunya, així com a Espanya i Europa, degut a que l'impacte de la desacceleració econòmica també va afectar als preus. A partir de l'any 2010 la inflació a Catalunya va augmentant, i mica en mica es va moderant al llarg de la resta del període, acabant sent l'any 2013 inferior a l'any d'inici de l'estudi. Un procés similar segueixen les economies espanyoles i europees. Tot i així, cal destacar que en general, el nivell de preus és més elevat a Catalunya en comparació amb Espanya i Europa.

2.3. Mercat de treball.

Els estats tracten de garantir la creació de llocs de treball i que l'atur sigui el menor possible. D'aquesta manera, es produirà un creixement major al país, alhora que es reduiran les desigualtats socials. Es considera que en un país hi ha plena ocupació quan l'atur és, aproximadament, del 4%. Aquest és l'anomenat atur friccional.

2.3.1. Anàlisi quantitativa.

Primerament, es mostraran els arbres de població totals i per sexes dels països i territoris que es volen estudiar en els anys 2007 i 2013, per tal de veure l'evolució demogràfica d'aquests dins del període que s'analitzarà.

Quadre 4. Arbre de població, 2007.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
Població	7.146.734	44.784.666	321.563.700	492.836.100
Població potencialment activa	4.939.926	30.851.714	215.047.700	331.902.200
Fora de mercat	1.170.026	8.868.114	60.613.400	94.550.800
Població activa	3.769.900	21.983.600	154.434.300	237.351.400
Ocupats	3.519.600	20.123.700	140.822.100	216.563.900
Aturats	250.300	1.859.900	13.612.200	20.787.500

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Quadre 5. Arbre de població (Homes), 2007.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
Població	3.538.467	22.118.976	157.089.600	240.256.400
Població potencialment activa	2.520.426	15.632.142	107.473.800	165.420.200
Fora de mercat	388.726	3.003.842	21.740.800	34.665.200
Població activa	2.131.700	12.628.300	85.733.000	130.755.000
Ocupats	2.014.600	11.823.100	78.692.800	119.756.600
Aturats	117.100	805.200	7.040.200	10.998.400

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Quadre 6. Arbre de població (Dones), 2007.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
Població	3.608.267	22.665.690	164.474.100	252.579.800
Població potencialment activa	2.419.501	15.219.570	107.559.600	166.483.000
Fora de mercat	781.301	5.864.270	38.858.100	59.886.600
Població activa	1.638.200	9.355.300	68.701.500	106.596.400
Ocupats	1.505.000	8.300.600	62.129.300	96.807.300
Aturats	133.200	1.054.700	6.572.200	9.789.100

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Quadre 7. Arbre de població, 2013.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
Població	7.478.968	46.727.890	326.383.000	497.764.300
Població potencialment activa	4.987.137	31.375.811	214.349.600	329.029.200
Fora de mercat	1.104.937	8.217.911	56.949.100	87.338.200
Població activa	3.882.200	23.157.900	157.400.500	241.691.000
Ocupats	2.933.100	16.887.600	135.957.300	210.762.600
Aturats	949.100	6.270.300	21.443.200	30.928.400

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Quadre 8. Arbre de població (Homes), 2013.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
Població	3.683.896	23.017.760	159.381.500	242.473.200
Població potencialment activa	2.515.943	15.824.122	106.790.100	163.988.200
Fora de mercat	436.743	3.316.522	21.587.700	33.148.900
Població activa	2.079.200	12.507.600	85.202.400	130.839.300
Ocupats	1.552.100	9.155.400,0	73.415.500	113.783.900
Aturats	527.100	3.352.200,0	11.786.900	17.055.400

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Quadre 9. Arbre de població (Dones), 2013.

	Catalunya	Espanya	Zona Euro	UE
Població	3.795.072	23.710.130	167.001.600	254.791.100
Població potencialment activa	2.471.196	15.551.689	107.559.600	165.041.000
Fora de mercat	668.196	4.901.389	35.361.500	54.189.300
Població activa	1.803.000	10.650.300	72.198.100	110.851.700
Ocupats	1.381.000	7.732.200	62.541.800	96.978.700
Aturats	422.000	2.918.100	9.656.300	13.873.000

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

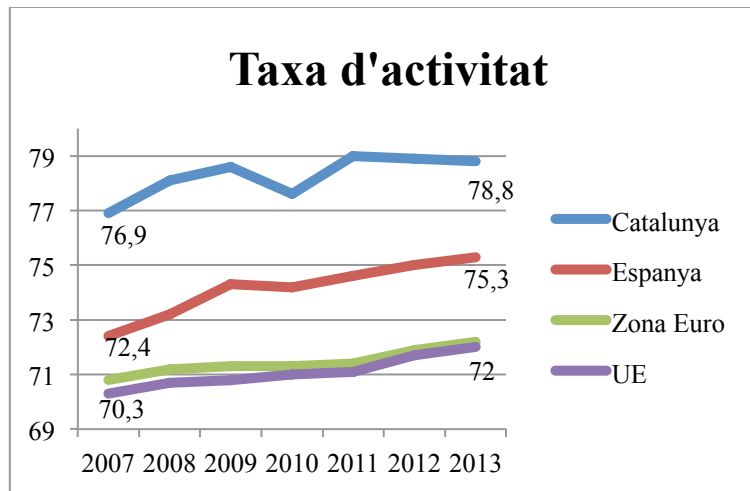
Per tal de poder analitzar la plena ocupació s'utilitzaran principalment 3 indicadors: la taxa d'activitat, la taxa d'ocupació i la taxa d'atur.

Quadre 10. Evolució de la taxa d'activitat (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	76,9	78,1	78,6	77,6	79	78,9	78,8
Espanya	72,4	73,2	74,3	74,2	74,6	75	75,3
Zona Euro	70,8	71,2	71,3	71,3	71,4	71,9	72,2
UE	70,3	70,7	70,8	71	71,1	71,7	72

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Gràfic 2. Evolució de la taxa d'activitat (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

En el Quadre 10 i en el Gràfic 2, tal i com es pot observar la taxa d'activitat de Catalunya ha anat augmentat, al igual que en el conjunt d'Espanya i Europa. Aquest creixement, està bàsicament fonamentat per l'entrada de la dona al mercat laboral. Tot i així al fer la comparativa, veiem com la taxa d'activitat de Catalunya és bastant superior a la de l'Estat espanyol i sobretot molt més alta que la d'Europa, que encara és menor. Com es pot comprovar, tot i baixar la taxa d'activitat en els homes en el període estudiat, es produeix un gran augment de la taxa d'activitat entre les dones, fet que fa que creixi la taxa d'activitat total. Aquest procés d'introducció de la dona al món laboral es porta a terme en els tres territoris, però la taxa és especialment alta a Catalunya. Per altra banda on més creix és al conjunt de l'Estat espanyol, fet que fa que aquest també estigui per sobre de la mitjana europea. Aquest procés, és degut possiblement a l'augment de l'atur masculí i dels caps de família, que ha empès a la dona com ja s'ha comentat, a entrar al mercat laboral.

Quadre 11. Evolució de la taxa d'activitat per sexes (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya Homes	85,3	86,7	85,9	84,3	85,3	83,6	84
Catalunya Dones	68,3	69,1	70,9	70,7	72,4	74,2	73,7
Espanya Homes	82,2	82,6	82,5	81,5	81,3	81	80,9
Espanya Dones	62,3	63,5	65,9	66,7	67,8	69,1	69,7
Zona Euro Homes	78,5	78,6	78,3	78,1	78	78,2	78,1
Zona Euro Dones	63,1	63,8	64,3	64,5	65	65,7	66,2
UE Homes	77,6	77,8	77,6	77,6	77,5	77,8	77,9
UE Dones	63,1	63,6	64,1	64,4	64,8	65,5	66

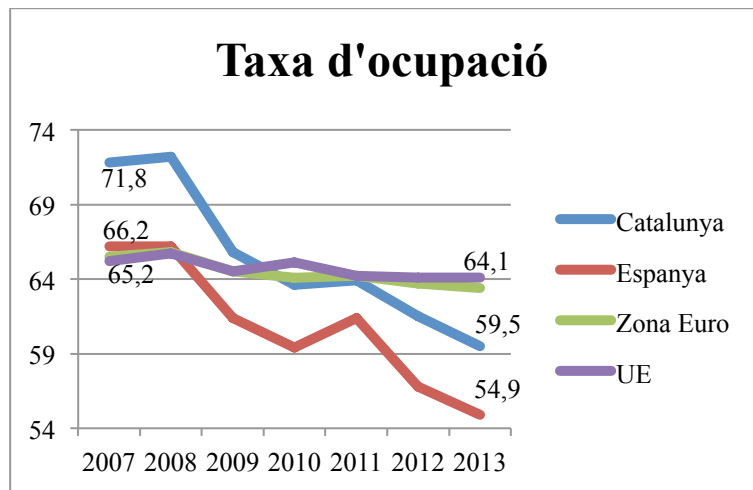
Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Quadre 12. Evolució de la taxa d'ocupació (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	71,8	72,2	65,8	63,6	63,9	61,5	59,5
Espanya	66,2	66,2	61,4	59,4	61,4	56,8	54,9
Zona Euro	65,5	65,8	64,5	64,1	64,2	63,7	63,4
UE	65,2	65,7	64,5	65,1	64,2	64,1	64,1

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Gràfic 3. Evolució de la taxa d'ocupació (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

A través d'aquest Quadre 12 i del Gràfic 3, es pot observar com la taxa d'ocupació catalana ha disminuït de forma molt significativa al llarg dels anys estudiats. Entre el 2007 i el 2008 aquesta taxa era bastant més elevada que a Espanya i Europa i ja un cop entrats en la crisi durant l'any 2009, aquesta taxa també seguia sent sensiblement superior. És a partir del 2010 quan la taxa d'ocupació catalana es redueix fortament, junt amb la taxa d'ocupació espanyola, degut al gran augment de l'atur. És en aquest punt quan comencen a divergir de les mitjanes europees i es produeix un descens marcat de la taxa d'ocupació catalana, i encara més pronunciat a Espanya. El problema de l'atur ha estat tant important, que ni l'augment de la taxa d'activitat femenina ha permès fer créixer l'ocupació entre les dones. També s'ha de comentar que els descensos en la taxa d'ocupació al llarg del període, són molt més dràstics en el cas dels homes que en el de les dones.

Quadre 13. Evolució de la taxa d'ocupació per sexes (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya Homes	80,5	80,8	71,1	68,1	68,6	64,7	62,7
Catalunya Dones	62,7	63,3	60,3	59,1	59,1	58,1	56,3
Espanya Homes	76,9	76	68,5	65,3	68,5	61,4	59,2
Espanya Dones	55,3	56,1	54,1	53,4	54,1	52,1	50,6
Zona Euro Homes	73,2	73,2	71	70,4	70,2	69,4	68,7
Zona Euro Dones	57,8	58,5	58	58	58,2	58,2	58,1
UE Homes	72,4	72,6	70,6	70	70	69,6	69,4
UE Dones	58,1	58,9	58,4	58,2	58,4	58,6	58,8

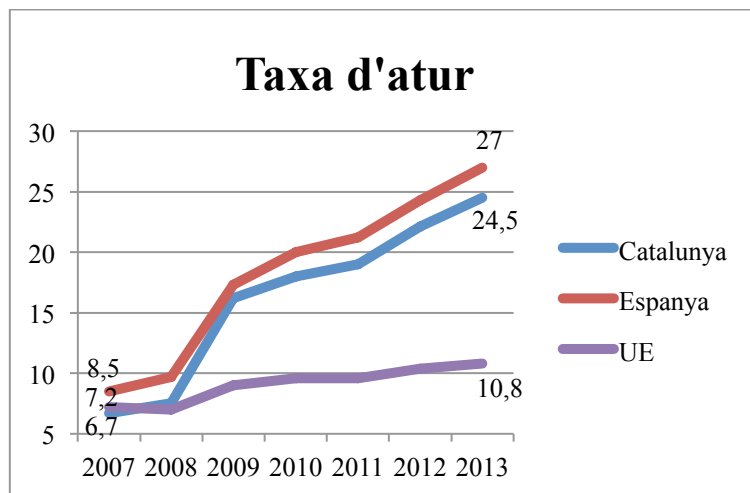
Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Quadre 14. Evolució de la taxa d'atur (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	6,7	7,5	16,2	18	19	22,1	24,5
Espanya	8,5	9,7	17,3	20	21,2	24,3	27
UE	7,2	7	9	9,6	9,6	10,4	10,8

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Gràfic 4. Evolució de la taxa d'atur (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Aquest Quadre 14 i el Gràfic 4, exemplifiquen clarament la greu problemàtica de l'atur donat a Catalunya (i també a Espanya) que es comentava anteriorment. Mentre que es pot dir que Europa ha tingut un creixement de l'atur moderat tenint en compte les circumstàncies i dimensions de la crisi (d'un 7,2% a un 10,8%), a Catalunya les xifres han superat qualsevol previsió possible (d'un 6,7% a un 24,5%). Un escenari encara pitjor al català ha viscut l'Estat espanyol en el seu conjunt. Cap país pot funcionar correctament amb aquestes taxes d'atur, ja que a llarg termini provocaria desequilibris macroeconòmics i inestabilitats socials

insostenibles. Per haver pogut arribar a aquestes xifres d'aturats a Catalunya i Espanya, ha estat necessari un context econòmic mundial molt desfavorable, però juntament amb aquest, també existeixen factors estructurals i crònics que han empitjorat encara més la situació de l'atur.

Quadre 15. Evolució de la taxa d'atur per sexes (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya Homes	5,5	6,8	17,2	19,3	19,7	22,6	25,4
Catalunya Dones	8,2	8,5	15	16,5	18,3	21,6	23,6
Espanya Homes	6,4	8	16,9	19,9	20,7	24,1	26,8
Espanya Dones	11,3	11,9	17,8	20	21,8	24,6	27,4
UE Homes	6,6	6,6	9	9,6	9,5	10,4	10,8
UE Dones	7,9	7,5	8,9	9,6	9,7	10,5	10,9

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Tot i no ser tant rellevants com les taxes mostrades anteriorment, també s'analitzen altres indicadors que poden esdevenir significatius.

Es pot consultar l'anàlisi sobre l'atur de llarga duració i la distribució sectorial del mercat de treball a les pàgines 6-9 dels annexos.

2.3.2 Anàlisi qualitatiu.

Es pot consultar l'anàlisi qualitatiu del mercat de treball a les pàgines 10-14 dels annexos.

2.4. Distribució equitativa de la renda.

Com ja s'ha observat amb anterioritat, un dels objectius primordials dels països és créixer, desenvolupar-se i incrementar el seu benestar social. Aquest procés comporta augmentar el PIB i el PIB per càpita. És aquest PIB per càpita el que ens indica la renda que hauríem de tenir tots els habitants en el cas d'una societat igualitària. Malgrat tot, i com ja es sap, a la realitat aquest aspecte no es reflexa d'aquesta forma tant utòpica a la societat. És així, que es tindran que utilitzar altres indicadors per observar el repartiment de la renda en els països que s'estudiaran.

Es poden consultar els diferents indicadors sobre la distribució de la renda en l'economia catalana comparada d'aquesta manera amb Espanya i Europa a les pàgines 14-18 dels annexos.

2.5. Política fiscal.

Abans d'entrar a debatre la problemàtica sobre el dèficit fiscal entre Catalunya i Espanya, és essencial explicar de la manera més simple possible que és la política fiscal. Aquesta és una de les polítiques que tenen els Estats al seu abast, per a mantenir l'estabilitat econòmica i intentar suavitzar d'aquesta manera els cicles econòmics.

Els Estats disposen d'uns ingressos, majoritàriament impostos, i tenen unes sèrie de despeses, l'anomenada despesa pública. D'aquesta manera i segons la conjuntura econòmica es decideixen fer polítiques expansives o contractives, amb la finalitat anteriorment esmentada de suavitzar els cicles econòmics.

Quan es porta a terme una política fiscal expansiva, es fa referència principalment a un augment de la despesa pública i una baixada dels impostos. D'aquesta forma els Estats intenten fer més lleus les davallades econòmiques. Aquest tipus de polítiques acostumen a anar acompanyades de dèficit pressupostari.

Contràriament, es pot parlar d'una política fiscal restrictiva o contractiva, quan l'Estat rebaixa la despesa pública i augmenta els impostos. Els Governos fan ús d'aquestes amb la finalitat de controlar el creixement econòmic, i acostumen a anar acompanyades per un superàvit pressupostari.

Cal destacar al igual que s'ha mencionat al principi del capítol II, que Catalunya forma part de l'Estat espanyol, i per tant la política fiscal és comuna en tot el territori. Les dades per a Catalunya ens serviran per fer una comparació, però tindrem que tenir molt en compte les dades estatals, ja que són aquestes les que afecten al conjunt de l'economia espanyola i d'aquesta manera a l'economia catalana.

S'ha de comentar també, que en alguns casos ha resultat molt complicat obtenir dades per a Catalunya i en d'altres s'ha tingut que fer una estimació a partir dels pressupostos de la Generalitat. Tot i no ser dades del tot significatives, poden servir per mostrar una tendència similar a Espanya i Europa. Tot i així, quan es tingui que analitzar les diferents economies,

s'utilitzarà per a Catalunya les dades d'Espanya en vers de les estimacions per una comparació més acurada. Aquestes estimacions venen descrites amb "Catalunya*" i ombrejades de color blau. Per altra banda, primer de tot, s'estudiaran les dades procedents de Catalunya quan aquestes siguin significatives, per poder fer una primera comparació amb els altres països i territoris que es volen estudiar. Després analitzarem les dades obtingudes a Espanya, ja que són aquestes les que indiquen la política fiscal comuna a tot el territori, i són les que marquen la tendència general de la política fiscal al nostre país. Posteriorment es durà a terme una comparació amb Europa. Per tal de poder analitzar la política fiscal s'utilitzaran els següents indicadors: la pressió fiscal, els ingressos i la despesa pública respecte el PIB, el saldo pressupostari respecte el PIB i el deute públic respecte el PIB.

Quadre 16. Evolució de la pressió fiscal (%), 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	38,40	34,10	31,50	32,90	32,80	33,50	
Espanya	37,10	32,90	30,60	32,10	32,00	33,00	33,80
Zona Euro	40,10	39,60	39,30	39,20	39,80	40,80	41,30
UE	39,30	39,20	38,50	38,50	38,90	39,60	39,90

Font: Elaboració pròpia. Dades Informe sobre l'evolució de les Desigualtats socials a Catalunya Maig 2014 del CERES i Eurostat.

Tal i com es pot observar en el Quadre 16, la pressió fiscal a Catalunya ha anat disminuint al llarg del període, amb una tendència similar a l'espanyola. Tot i que la pressió fiscal catalana es troba per sobre de la mitjana estatal, segueix sent més baixa que a Europa en tots els anys estudiats.

Cal destacar, com la pressió fiscal és major a Europa en comparació a Espanya. Es pot constatar, que mentre que aquesta pressió fiscal ha anat disminuint a l'Estat espanyol al llarg del període estudiat degut a la crisi, a Europa, els resultats de l'any 2013 són majors que els del 2007. Per tant, es pot afirmar que mentre que a Espanya s'ha produït una reducció dels impostos, a Europa el procés ha estat invers, augmentant aquests en els últims anys.

Quadre 17. Evolució dels ingressos públics respecte el PIB (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya*	13,07	14,04	14,66	13,23	12,48	13,50	
Espanya	40,90	36,70	34,80	36,20	36,20	37,50	38,20
Zona Euro	44,70	44,50	44,40	44,30	45,00	46,10	46,70
UE	44,00	44,00	43,60	43,60	44,00	44,80	45,30

Font: Elaboració pròpia. Dades Pressupostos de la Generalitat de Catalunya i Eurostat.

Quadre 18. Evolució de la despesa pública respecte el PIB (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya*	13,83	14,86	16,34	16,76	15,29	15,11	
Espanya	38,90	41,10	45,80	45,60	45,60	48,00	45,10
Zona Euro	45,40	46,60	50,70	50,50	49,10	49,80	49,70
UE	44,90	46,50	50,30	50,00	48,60	49,00	48,60

Font: Elaboració pròpia. Dades Pressupostos de la Generalitat de Catalunya i Eurostat.

Els resultats per a Catalunya són una estimació estreta a partir dels pressupostos de la Generalitat, i tot i no ser significatives ni comparables, ens serviran per fer-nos una idea de l'evolució dels ingressos i les despeses al territori català. Igualment, utilitzarem les dades espanyoles més endavant, ja que ens resultaran més útils i fiables.

Es pot observar en el Quadre 17 segons l'estimació feta, que a Catalunya els ingressos han augmentat al llarg del període respecte el PIB, al igual que ha passat amb els resultats obtinguts d'Europa i contràriament amb el que ha succeït a l'Estat espanyol.

A Espanya, aquests ingressos respecte el PIB s'han vist reduïts entre el 2007 i el 2013, i com s'ha mencionat anteriorment segueixen una tendència divergent a Europa, on s'ha produït un increment dels ingressos respecte el PIB. També s'agafaran les dades espanyoles per Catalunya ja que resulten més globals i fiables.

Per altra banda, també es pot observar en el Quadre 18 com la despesa pública respecte al PIB ha augmentat a Catalunya, juntament amb Espanya i Europa.

A Espanya i Europa s'ha produït un augment de la despesa pública respecte el PIB. Si bé és cert que la despesa de la mitjana espanyola és inferior al de les mitjanes europees. Al igual que s'ha fet anteriorment, també s'agafaran les dades espanyoles per a Catalunya per les mateixes raons que hem descrit abans.

És per aquests factors, que es pot afirmar que s'ha portat a terme a Catalunya, Espanya i Europa una política fiscal expansiva, ja que s'ha augmentat la despesa pública. En casos com els de Catalunya i Espanya amb desequilibris econòmics més greus, també s'han reduït els impostos per tal de què aquesta política fiscal encara tingués més efecte.

Fruit d'aquesta política, es pot observar com els percentatges de despesa pública són majors que els d'ingressos públics. Per tant s'ha calculat el saldo pressupostari dels sectors públics, per tal d'estudiar els efectes d'aquesta política fiscal.

Quadre 19. Evolució del saldo pressupostari de les administracions públiques respecte el PIB (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	-0,6	-2,5	-2,3	-4,5	-4,1	-2,2	-2
Catalunya*	-0,76	-0,83	-1,68	-3,53	-2,81	-1,61	
Espanya	2	-4,4	-11	-9,4	-9,4	-10,5	-6,9
Zona Euro	-0,7	-2,1	-6,3	-6,2	-4,1	-3,7	-3
UE	-0,9	-2,5	-6,7	-6,4	-4,6	-4,2	-3,3

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Catalunya*: Diferència entre els ingressos i les despeses dels quadres anteriors. No coincideixen amb els resultats oficials (Catalunya).

Tal i com s'observa en el Quadre 19, al llarg del període estudiat el saldo de l'administració pública a Catalunya és negatiu. Això significa que la despesa pública ha sigut major que els ingressos públics obtinguts i per tant existeix un dèficit pressupostari en tots els anys observats. Tot i així, en comparació amb Espanya i Europa, en general tenim saldos negatius menors que ells, cosa que fa pensar que la diferencia entre els ingressos públics catalans amb les despeses públiques catalanes no ha estat tan gran com a Espanya i Europa.

Al conjunt de l'Estat espanyol, s'ha produït un augment del dèficit públic realment destacable durant el període estudiat. En un inici i abans de la greu crisi econòmica, existia un superàvit que evidenciava uns majors ingressos en relació a la despesa respecte el PIB en comparació amb Europa. És a partir de l'any 2008 i amb la crisi ja present, quan aquest superàvit espanyol es tradueix en un fort dèficit públic que augmenta molt significativament, divergint d'aquesta forma de les mitjanes d'Europa, tot i que aquestes també s'hagin vist incrementades degut a la conjuntura econòmica de depressió.

Quadre 20. Evolució del deute públic respecte el PIB (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	7,8	10,1	12,9	17,5	21,9	26,4	29,5
Espanya	35,5	39,4	52,7	60,1	69,5	85,4	93,7
Zona Euro	65,2	68,8	78,6	84	86,2	89,6	91,4
UE	57,8	61	73	78,4	81	83,8	85,5

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Com ja s'ha comentat anteriorment i com ens mostra el Quadre 20, com a conseqüència d'aquesta política fiscal expansiva, els saldos pressupostaris són clarament deficitaris. Aquest factor fa augmentar el percentatge de deute públic respecte el PIB, degut a que els països necessiten finançament per mantenir aquest ritme de despesa i contrarestar els dèficits pressupostaris. A aquest fet, cal afegir la crisi de deute sobirà que viu actualment Europa i en especial països com Espanya.

És així, que tots els territoris i països estudiats, augmenten el seu dèficit públic entre l'any 2007 i l'any 2013 degut a la crisi. Tot i això, el dèficit català respecte el PIB és molt inferior a l'espanyol i a l'uropeu en el seu conjunt, cosa que ens fa pensar que no tenim tanta necessitat de finançament exterior com els altres països estudiats o per altra banda, que les dades no són del tot comparables.

Utilitzant les dades del cas espanyol, s'observa com el deute públic augmenta al igual que a Europa com ja hem comentat, i es manté fins el 2011 amb nivells de dèficit inferiors als europeus. Però és a partir d'aquell any que els supera, i passa a ser un dels països amb més dèficit públic.

2.6. Resum.

Tal i com s'ha observat al llarg del capítol II, l'economia catalana s'ha vist molt perjudicada per la crisi econòmica iniciada l'any 2008 i segueix una tendència similar a la de l'Estat espanyol, encara que aquesta no sigui idèntica.

Pel que fa al creixement econòmic es pot observar una caiguda de l'activitat econòmica en el període estudiat. Es constata com el PIB català pateix una gran reducció a partir de l'any 2009 conseqüència de la inestabilitat econòmica. També ha disminuït de forma significativa el PIB per càpita, tot i que cal dir, que aquest segueix sent superior al espanyol i al de la mitjana de la UE.

En relació a l'estabilitat de preus podem constatar que degut a la desacceleració econòmica, s'ha produït una reducció i posterior moderació dels preus en comparació als resultats anteriors a la crisi. Cal esmentar que tot i aquesta suavització del nivell de preus, aquests, segueixen sent majors a Catalunya que a Espanya i Europa.

En relació al mercat de treball català, es pot afirmar primerament que l'augment significatiu de la taxa d'activitat molt per sobre dels resultats espanyols i europeus, no ha impedit un descens marcat de la taxa d'ocupació que ens deixa per sota els nivells europeus. Degut a aquesta davallada de la taxa d'ocupació, s'ha produït un fort augment de la taxa d'atur i la taxa d'atur de llarga durada, també a uns nivells per sobre d'Europa, que demostren així un grau d'afectació més fort de la crisi a territoris com Catalunya o països com Espanya, al comparar els seus resultats amb els de la Zona Euro i la UE.

Cal comentar també que a Catalunya i Espanya l'esclat de la bombolla immobiliària, a part de ser un gran causant d'atur i d'estancament econòmic, també ha produït un canvi en la distribució sectorial del mercat de treball. Ha fet perdre pes al sector de la construcció, a favor majoritàriament, del sector serveis. És important destacar també, que s'han produït efectes positius com l'augment de la taxa de feminització superior a les taxes espanyoles i europees, així com la disminució de la taxa de temporalitat, que ens reflexa una major estabilitat dels llocs de treball, tot i que aquesta encara es inferior a les mitjanes d'Europa. Tot i així, l'Estat espanyol i per tant Catalunya, segueixen amb uns salaris mínims i uns salaris mitjans que disten al dels països rics, tot i l'augment d'aquest salari mitjà durant el període estudiat.

En relació a la distribució de la renda, cal esmentar que la crisi ha deixat patent aspectes socials molt negatius. Han augmentat les desigualtats socials en la distribució de la renda i s'ha vist incrementada la taxa de pobresa o exclusió social per sobre de les mitjanes europees. L'augment del pes de l'excedent sobre el PIB en detriment dels salaris, ha fet que les empreses hagin estat les menys perjudicades per la crisi, sent els treballadors els més afectats.

Respecte la política fiscal comuna a tot l'Estat espanyol, reflexa uns resultats que van empitjorant al llarg de la crisi en comparació als europeus. Tot i portar-se a terme una política fiscal expansiva, reduint la pressió fiscal i augmentant la despesa pública (ambdues significativament inferiors a les d'Europa), Espanya i per tant Catalunya, no han aconseguit frenar ni suavitzar la situació d'inestabilitat econòmica. Aquest augment de la despesa

pública ha comportat per la seva banda, un augment del dèficit pressupostari i del deute públic, degut a les necessitats de finançament existents al territori català i a l'Estat espanyol.

A tall de resum, i tal com ja s'ha comentat anteriorment, la crisi ha tingut uns efectes en termes generals més perversos en l'economia catalana i espanyola en comparació amb les mitjanes de la Zona Euro i la UE. Aquest factor per tant, ha generat un clar empitjorament de l'economia i la realitat social, que juntament amb les retallades i altres polítiques d'austeritat, han portat a una situació de gran malestar de la població.

III. DÈFICIT FISCAL.

En aquest apartat, primer de tot, es definirà el dèficit fiscal i es mostraran els diferents criteris i posicionaments que utilitza tan l'Administració catalana com l'Administració central per calcular-ho, i així tot seguit poder veure les controvèrsies i discrepàncies sobre aquest fenomen. Es pretén estudiar si la situació de dèficit fiscal, és un argument prou sòlid que hagi pogut comportar un augment de l'independentisme.

Per tal de poder facilitar l'enfoc del meu treball vers els posicionaments sobre el dèficit fiscal i l'economia catalana en general, s'ha dividit la societat en dos grans grups: un serà el dels plantejaments "unionistes" (contraris a la independència de Catalunya) i l'altre serà el dels plantejaments "independentistes" (partidaris de la independència de Catalunya). Aquesta és una gran simplificació de la realitat, ja que dintre d'aquests dos grans grups hi ha matisos i postures que no estan en cap d'aquests dos extrems, i que opten, per fer plantejaments que es troben entre mig d'aquests grups que es pretenen analitzar, com per exemple els partidaris d'opcions de caràcter federal.

3.1. Definició.

La balança fiscal mesura l'efecte redistributiu entre territoris de la política fiscal de l'Administració central, és a dir, mostra la diferència entre la despesa que l'Estat realitza en un territori i el volum d'ingressos que en detreu d'aquest, per finançar el conjunt de la despesa pública central. Existeix doncs dèficit fiscal, quan els ingressos detrets en un territori superen les despeses que es destinen als seus ciutadans, és a dir, quan hi ha una sortida neta de recursos fiscals.

En el cas català, la balança fiscal de Catalunya en relació a Espanya, seria la diferència entre tots els diners que Catalunya paga al Govern espanyol i tots els diners que tornen a Catalunya, de forma directa o indirecta. En definitiva, quan Catalunya paga més del que rep, es diu que Catalunya té un dèficit fiscal amb Espanya.

Fins aquí tothom està d'acord, la controvèrsia comença amb la forma de la qual es calcula aquest dèficit fiscal. Existeixen diverses formes, però només n'hi ha dues acadèmicament avalades per tal de calcular les balances fiscals.

- La del mètode de flux càrrega-benefici.
- La del mètode de flux monetari.

A part d'aquest dos mètodes que s'explicaran més endavant, aquests es poden portar a terme neutralitzant o no el dèficit públic estatal a través d'ingressos, despeses, etc.

La balança sense neutralització del dèficit també es pot anomenar balança observada i és la diferència entre els beneficis rebuts i els ingressos aportats. La balança amb neutralització del dèficit suma a la balança observada, la part proporcional que cada territori tindria que aportar per cobrir el dèficit públic estatal.

3.2. Mètodes de càlcul.

Com ja s'ha mencionat amb anterioritat, existeixen dos formes per calcular les balances fiscals, i per tant, el dèficit fiscal. Existeix el mètode de flux càrrega benefici i el mètode de flux monetari.

Des del punt de vista dels ingressos el mètode de flux monetari i el mètode de flux càrrega-benefici són pràcticament equivalents i els resultats obtinguts no són molt diferents. En canvi, des del punt de vista de la despesa, existeix una gran discrepància sobre com imputar territorialment els beneficis de la despesa pública estatal.

3.2.1. Càlcul des de la Generalitat.

Des de Catalunya i la Generalitat utilitzen i defensen el mètode de flux monetari. Aquest, comptabilitza els ingressos tributaris (impostos) segons el territori on es localitza la capacitat econòmica gravada, independentment de la residència de les persones que finalment acaben suportant la càrrega impositiva. Per altra banda, comptabilitza la despesa tributària al territori on aquesta es localitza, independentment del lloc geogràfic on s'ubiquen els beneficiaris d'aquesta.

3.2.2. Càlcul des de l'Estat central.

Des del Govern espanyol utilitzen i defensen el mètode de flux càrrega-benefici. Aquest, comptabilitza els ingressos tributaris (impostos) segons el territori on resideixen les persones que finalment suporten la càrrega impositiva. Per altra banda, comptabilitza la despesa tributària al territori on resideixen els beneficiaris d'aquesta, independentment del lloc geogràfic on es produeix el servei públic.

3.2.3. Balances fiscals (període 2007-2011).

A continuació es mostraran les balances fiscals publicades per la Generalitat de Catalunya, a través dels dos mètodes avalats acadèmicament. Aquestes dues balances fiscals s'han portat a terme neutralitzant el dèficit públic estatal. Només es disposa de dades entre el període de 2007 a 2011, dins de la sèrie que s'estudia en el treball.

Balances fiscals neutralitzades de Catalunya amb el Sector Públic central:

Quadre 21. Balances fiscals de Catalunya amb el Sector Públic central calculades pel mètode de flux monetari neutralitzat pel cycle econòmic (milions d'euros), 2007-2011.

	2007	2008	2009	2010	2011	Mitjana
Ingressos detrets de Catalunya	51.823	57.403	61.812	61.872	54.910	
Despeses rebudes a Catalunya	35.910	40.203	45.403	45.329	39.903	
Saldo	-15.913	-17.200	-16.409	-16.543	-15.006	-16.274,20
% PIB	-8,1	-8,5	-8,4	-8,5	-7,7	-8,24

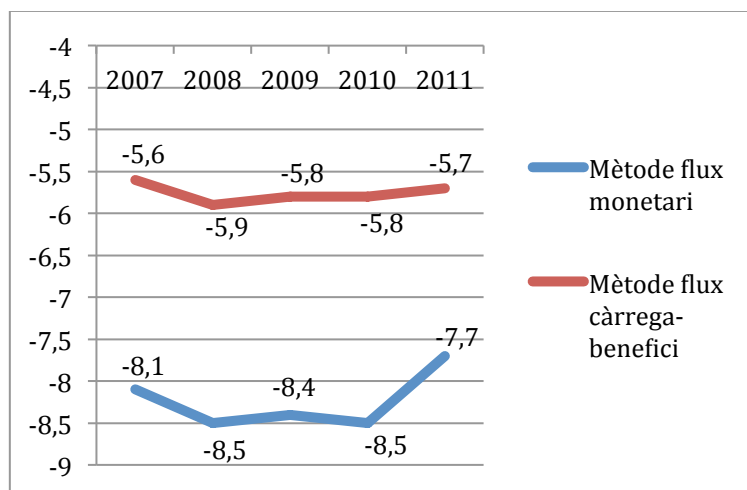
Font: Elaboració pròpia. Dades Departament economia i coneixement (Març 2012): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, anys 2006-2009, Departament economia i coneixement (Maig 2013): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2010, Departament economia i coneixement (Juny 2014): Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2011.

Quadre 22. Balances fiscals de Catalunya amb el Sector Públic central calculades pel mètode de flux càrrega-benefici neutralitzat pel cycle econòmic (milions d'euros), 2007-2011.

	2007	2008	2009	2010	2011	Mitjana
Ingressos detrets de Catalunya	50.907	56.300	60.460	60.577	53.914	
Despeses rebudes a Catalunya	39.771	44.440	49.199	40.319	42.827	
Saldo	-11.136	-11.860	-11.261	-11.258	-11.087	-11.320,40
% PIB	-5,6	-5,9	-5,8	-5,8	-5,7	-5,76

Font: Elaboració pròpia. Dades Departament economia i coneixement (Març 2012): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, anys 2006-2009, Departament economia i coneixement (Maig 2013): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2010, Departament economia i coneixement (Juny 2014): Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2011.

Gràfic 5. Balances fiscals de Catalunya amb el Sector Públic central, 2007-2011.

Font: Elaboració pròpia. Dades Departament economia i coneixement (Març 2012): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, anys 2006-2009, Departament economia i coneixement (Maig 2013): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2010, Departament economia i coneixement (Juny 2014): Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2011.

Tal i com es pot observar, i abans d'entrar en la controvèrsia que es genera entre els plantejaments "independentistes" i "unionistes", es pot constatar com a través de les dos formes de càlcul de les balances fiscals, Catalunya presenta dèficit fiscal en tots els anys. En el cas del mètode de flux monetari aquest dèficit és major que en el del mètode de flux càrrega-benefici. Tot i així, i de manera objectiva a través de l'anàlisi de les balances, es pot afirmar que existeix un dèficit fiscal entre Catalunya i l'Estat espanyol constant i persistent al llarg del període estudiat. Per tant aquest factor podria ser determinant de cara a l'augment del nacionalisme català al llarg del període estudiat.

3.3. Criteris "independentistes" i "unionistes".

3.3.1. Selecció de mètode.

- "Independentistes" (mètode de flux monetari).

Aquest sector creu que el mètode de flux monetari és relativament senzill si es disposa d'una comptabilitat pública com la de l'Estat espanyol. El consideren més adequat per analitzar la influència del sector públic sobre el creixement econòmic d'un territori i, alhora, per analitzar quin seria el resultat fiscal que experimentaria un territori amb la independència. Per tant, a través de la Generalitat de Catalunya s'ha emprat el mètode de flux monetari, ja que és l'enfocament que ens indica amb més claredat els guanys fiscals que generaria Catalunya com a Estat independent.

Per altra banda, creuen que en el mètode de flux càrrega-benefici és necessari establir hipòtesis sobre quins són els beneficiaris i sobre la quantificació dels beneficis que els béns i serveis proporcionen. Aquests factors fan que sigui complex i molt sensible a petits canvis en les hipòtesis establertes. Aquest mètode, diuen, que és millor per analitzar l'acció del sector públic en termes redistributius i d'equitat. És per aquest motiu que seleccionen el mètode de flux monetari.

- "Unionistes" (mètode de flux càrrega-benefici).

Aquest sector creu que el mètode de flux càrrega-benefici és molt més estable i situa uns nivells de dèficit més baixos. Expliquen que aquest mètode, ens ofereix una aproximació més realista al benefici que l'Estat aporta a Catalunya i al benefici fiscal que s'obtidria amb la independència.

Quadre 23. Diferència en les balances fiscals de Catalunya amb el Sector Públic central segons el mètode utilitzat (milions d'euros), 2007-2011.

	2007	2008	2009	2010	2011	Mitjana
Mètode benefici	-11.136	-11.860	-11.261	-11.258	-11.087	
Mètode monetari	-15.913	-17.200	-16.409	-16.543	-15.006	
Diferència	-4.777	-5.340	-5.148	-5.285	-3.919	-4.893,80
% Sobreestimació	42,90	45,02	45,71	46,94	35,34	43,18
% PIB	2,25	2,46	2,47	2,52	1,86	2,31

Font: Elaboració pròpia. Dades Departament economia i coneixement (Març 2012): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, anys 2006-2009, Departament economia i coneixement (Maig 2013): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2010, Departament economia i coneixement (Juny 2014): Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2011 i J.Borrell / J. LLorach (2015): "Las cuentas y los cuentos de la independencia".

Per altra banda, diuen, que el mètode de flux monetari produeix una sobreestimació mitjana del dèficit fiscal del 43% respecte el mètode de flux càrrega-benefici, tal i com es pot observar en el Quadre 23. Això suposa uns 5.000 milions d'euros anuals (4893,8 segons els meus càlculs) i suposa una sobreestimació mitja de l'ordre d'un 2,7% respecte el PIB (un 2,31% PIB segons els meus càlculs). Creuen que es tracta d'un mètode poc realista i que sobrevalora el dèficit fiscal. Diuen que aquesta forma de càlcul, és completament inconsistent per calcular els beneficis que l'acció estatal aporta a un territori. Critiquen que només computa com a despesa estatal a Catalunya, aquella que es realitza en el seu territori, i per tant, subestima els costos que representaria subministrar els mateixos béns i serveis públics que rebem de l'Administració central. Tanmateix, expliquen que el mètode de flux càrrega-benefici també subestima aquests costos al no tenir en compte les economies d'escala en la prestació de serveis com la Justícia, la Defensa, o l'Administració Tributària.

Però expliquen que la diferència amb el cost real, és molt menor que la resultant del mètode de flux monetari.

Ens indiquen que els resultats del mètode de flux monetari, si no s'explica bé en els supòsits en els quals es basa, poden confondre a l'opinió pública, a la qual se li presenta un dèficit fiscal extremadament alt i amb un gran benefici potencial de la independència.

3.3.2. Neutralització del dèficit públic estatal.

- "Independentistes".

Creuen necessari tenir en compte a l'hora de calcular el saldo fiscal, si l'Estat central presenta dèficit o superàvit en els seus pressupostos. En el cas de presentar dèficit, el Sector Públic s'endeuta per tal de finançar-lo. Expliquen que aquest deute s'ha de retornar, i es fa a través dels impostos que paguen els contribuents. Un dèficit públic actual, es tradueix en un increment dels impostos futurs. Per tant, s'ha de tenir en compte aquesta càrrega impositiva futura que suposarà per als ciutadans, el dèficit pressupostari del Sector Públic central. Aquest procés és el que es coneix com a neutralització del dèficit públic.

Si el pressupost de l'Estat presenta dèficit, s'incrementen els ingressos de cada territori en la quantitat resultant de repartir el dèficit, en funció de la pauta de distribució territorial dels ingressos. Si el pressupost del Sector Públic central presenta superàvit, per tant, es disminuiran els ingressos, ja que aquest superàvit representarà una menor càrrega impositiva futura.

També és important neutralitzar el dèficit per tal de veure la redistribució territorial derivada de la política fiscal de l'Estat. Si no es neutralitza, una situació de dèficit en el pressupost central provoca una millora generalitzada del saldo fiscal de tots els territoris, ja que els ingressos aportats per aquests són menors. Es produiria l'efecte contrari en el cas de superàvit.

Finalment, creuen que la neutralització del dèficit es fa necessària per tal de comparar l'evolució dels saldos de la balança fiscal en el temps, ja que el cicle econòmic farà que la situació financera de l'Estat sigui diferent en diferents períodes.

- "Unionistes".

Creuen que la balança fiscal observada (sense neutralització del dèficit) és més útil, ja que és més comprensible i mostra d'una forma més directa l'actuació de l'Estat en un any concret. Diuen que la neutralització del dèficit, és una hipotètica estimació que es tindria que pagar en un futur indeterminat. Finalment, critiquen que s'agregui aquesta quantia als ingressos aportats per un territori quan encara no s'han pagat.

3.3.3. Guany fiscal en cas d'independència.

Abans d'entrar en la polèmica sobre el guany fiscal, cal destacar, que es suposa que la situació econòmica seguiria sent l'actual. No es té en compte en aquest apartat, la possible sortida de la UE o la hipotètica fuga d'empreses derivada de la independència. Aquest és un factor en el qual hi han economistes que hi entren, però per tal de simplificar al màxim l'estudi, s'ha decidit no entrar-hi degut a la disparitat d'opinions.

- "Independentistes".

Quadre 24. Guany fiscal de la independència (milions d'euros constants).

	2007	2008	2009	2010	Mitjana	% PIB
Ingressos addicionals	55.690	47.234	41.099	44.363		
Despeses addicionals	33.926	35.575	39.081	38.282		
Guany fiscal	21.765	11.658	2.018	6.081	10.380,5	5,3
Desaparició en el dèficit/superàvit del govern espanyol	-5.422	5.662	15.703	10.708	6.662,8	3,3
Guany fiscal total	16.343	17.320	17.721	16.789	17.043,3	8,6

Font: Elaboració pròpia. Dades N.Bosch / M.Espasa (Juny 2014): "12 arguments econòmics per la independència".

Dins d'aquest Quadre 24, es mostra els ingressos addicionals que Catalunya hagués obtingut sent independent amb el mateix sistema fiscal i la mateixa pressió fiscal. D'altra banda, també reflexa les despeses addicionals en les quals hauria tingut que incórrer per assumir les competències que actualment encara estan en mans del Govern espanyol. La diferència entre aquests ingressos i despeses és el guany fiscal, al qual li tindriem que afegir la desaparició en la participació del dèficit públic estatal. És d'aquesta manera amb la que obtindriem el guany fiscal total de la independència de Catalunya.

Les xifres de les balances fiscals i aquest guany fiscal de la independència, reflecteixen la capacitat de finançament del Govern de Catalunya i la seva capacitat per mantenir i incrementar l'Estat del Benestar. Durant el període estudiat, on hi han anys de creixement i

crisi econòmica, calculen que el guany fiscal d'una Catalunya independent estaria al voltant d'uns 10.380,5 milions d'euros (5,3% PIB), xifra que augmentaria fins el 17.043,3 milions d'euros (8,6% PIB) pel guany derivat de deixar de contribuir al finançament del dèficit públic estatal. El guany fiscal en el que es basen aquestes xifres no coincideix exactament amb el dèficit fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat. Aquest factor, es degut a que les despeses addicionals que es tenen en compte per realitzar aquest estudi, no són les mateixes que les despeses emprades pel càlcul de la balança fiscal.

Tot i així, són valors molt propers als obtinguts en el dèficit fiscal. Per tant aquest sector, addueix que una Catalunya independent hauria pogut disposar d'aquest recursos. Un cop calculada la mitjana del període anterior, el Govern de Catalunya hauria disposat d'una quantia de l'ordre de 16.274,2 milions d'euros (8,24% PIB), per destinar-ho en les seves necessitats i en el seu territori en el cas que hagués esdevingut independent. Aquesta liquiditat podria haver evitat retallades i la liquidació del deute públic català. Tots aquests càlculs han estat utilitzats a partir del mètode de flux monetari.

També expliquen que a aquest guany se li haurien de restar l'amortització del deute públic espanyol heretat o les aportacions monetàries que Catalunya hauria de fer a organismes internacionals com la UE o el FMI.

- "Unionistes".

Una Catalunya independent tindria que assumir els costos de les estructures pròpies d'un Estat (costos d'infraestructures d'Estat). Diuen que segons la narrativa independentista, aquest costos es tindrien que restar als 16.000 milions d'euros dels que es disposaria per un valor de 2.000 o 3.000 milions d'euros. Des d'aquest sector unionista no partidari de la secessió, creuen que la Generalitat infravalora aquests costos.

A partir d'algunes estructures de l'Estat com l'Administració Tributària, la pertinença a la UE, les ambaixades i pertinença a organismes internacionals, l'ajuda al desenvolupament i la Defensa, estimen que els costos d'adquirir aquestes competències tindrien un valor com a mínim prudent de 6.000 milions d'euros.

Per altra banda també critiquen que segons el relat independentista, Catalunya podria obtenir de forma immediata i permanent dels 16.000 milions d'euros que cada any es queden a Espanya. Afegeixen que gràcies a aquesta liquiditat Catalunya seria un dels països amb major superàvit d'Europa i no haurien estat necessàries les retallades i que el deute

públic s'hauria pogut pagar. Diuen que aquest relat no és cert i que Catalunya no disposaria d'aquesta quantia per diferents motius:

- Perquè en el seu càlcul s'han infravalorat els costos d'infraestructures que una Catalunya independent tindria que assumir.
- Perquè a través de la neutralització del dèficit, s'han sumat als impostos que hem aportat a l'Estat, una estimació en la que Catalunya tindria que pagar per cobrir part del dèficit estatal (hipotètica contribució).
- Perquè aquesta estimació, s'ha dut a terme a través del mètode de flux monetari, poc realista i que sobrevalora el dèficit fiscal.

Per tal d'entendre la següent explicació s'ha considerat oportú mostrar les balances fiscals observades, és a dir, les balances fiscals sense neutralització del dèficit públic estatal.

Balances fiscals observades de Catalunya amb el Sector Públic central:

Quadre 25. Balances fiscals observades de Catalunya amb el Sector Públic central calculades pel mètode de flux monetari (milions d'euros), 2007-2011.

	2007	2008	2009	2010	2011	Mitjana
Ingressos detrets Catalunya	57.072	51.778	46.195	51.164	47.725	
Despeses rebudes Catalunya	35.910	40.203	45.403	45.329	39.903	
Saldo	-21.162	-11.575	-792	-5.835	-7.882	-9.449,20
% PIB	10,77	5,72	0,41	3	4,01	4,78

Font: Elaboració pròpia. Dades Departament economia i coneixement (Març 2012): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, anys 2006-2009, Departament economia i coneixement (Maig 2013): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2010, Departament economia i coneixement (Juny 2014): Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2011 i J.Borrell / J. Llorach (2015): "Las cuentas y los cuentos de la independencia".

Quadre 26. Balances fiscals observades de Catalunya amb el Sector Públic central calculades pel mètode de flux càrrega-benefici (milions d'euros), 2007-2011.

	2007	2008	2009	2010	2011	Mitjana
Ingressos detrets Catalunya	56.063	50.783	45.184	50.053	46.859	
Despeses rebudes Catalunya	39.771	44.440	49.199	40.319	42.827	
Saldo	-16.292	-6.343	4.015	-774	-4.032	-4.685,20
% PIB	8,29	3,12	2,06	0,4	2,07	2,36

Font: Elaboració pròpia. Dades Departament economia i coneixement (Març 2012): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, anys 2006-2009, Departament economia i coneixement (Maig 2013): Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2010, Departament economia i coneixement (Juny 2014): Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2011 i J.Borrell / J. Llorach (2015): "Las cuentas y los cuentos de la independencia".

Tal i com es pot observar, amb aquestes balances també es produeix un dèficit fiscal persistent i continu a Catalunya en tots els anys i a través dels dos mètodes, a excepció d'un any (l'any 2009 a través del mètode de flux càrrega-benefici). La diferència resultant entre els ingressos de la balança neutralitzada i els de la balança observada són la participació en el dèficit públic estatal.

Posen l'exemple de l'any 2009 on la balança observada pel mètode de flux monetari (Quadre 25) produïa un dèficit fiscal de 792 milions d'euros. A partir de la neutralització del dèficit pels ingressos i a través del mètode de flux monetari esmentat, es tindria que aportar una hipotètica contribució de 15.618 milions d'euros addicionals per finançar el dèficit públic estatal. Obtenint un dèficit fiscal final de 16.409 milions d'euros (8,4% PIB).

Expliquen que la Generalitat, presenta de forma reiterada la balança neutralitzada a través del mètode de flux monetari per aconseguir el nivell dels 16.000 milions d'euros de dèficit fiscal. És a dir, sumen a la quantitat d'impostos realment pagats i els que teòricament es tindrien que pagar, en un futur indeterminat per cobrir el dèficit públic estatal. Utilitzant per altra banda el mètode de flux monetari, que segons aquest sector infravalora la despesa de l'Estat a favor de Catalunya, finalment s'arriba a aquesta xifra mitificada dels 16.000 milions d'euros.

En definitiva, exposen que el càlcul a través del mètode de flux càrrega-benefici ens ofereix una aproximació més realista (encara que també infravalori els serveis donats per l'Estat al no tenir en compte les economies d'escala) al benefici fiscal que tindria la independència. Aquest seria com podem veure a la balança fiscal neutralitzada, de l'ordre del 5,76% del PIB català.

3.4. Resum.

Al llarg d'aquest capítol III, s'ha pogut anar observant que és el dèficit fiscal i la gran controvèrsia que hi ha al respecte. Es pot dir que existeix dèficit fiscal a Catalunya quan els ingressos detrets per part de l'Estat central, superen les despeses que aquest destina al territori català.

El càlcul de les balances fiscals per tal de veure si existeix dèficit o superàvit fiscal de Catalunya en relació a Espanya, es pot portar a terme segons dos mètodes de càlcul avalats acadèmicament. El primer és el mètode de flux monetari i és l'emprat per la Generalitat i també és el que defensen els "independentistes". El segon és el mètode de flux càrrega-

benefici i és l'emprat pel Govern espanyol i alhora el que defensen el sector dels "unionistes". Les definicions de cada un dels mètodes així com els càlculs de les balances, es poden trobar a l'apartat 3.2. Els criteris pels quals es defensa un mètode o un altre per cada sector, es poden consultar a l'apartat 3.3.1.

El que es pot afirmar de forma objectiva, com ja s'ha mencionat anteriorment, és que es produeix un dèficit fiscal a Catalunya en relació a l'Estat espanyol persistent i continu al llarg de la sèrie que s'ha estudiat, existent fins i tot, abans del període de crisi i inestabilitat econòmica. Per tant es pot concloure que aquest dèficit fiscal té un caràcter estructural.

La diferència en aquest dèficit, es presenta segons el mètode de càlcul que es porti a terme. Per una banda, segons el mètode de flux monetari neutralitzat, s'estima un dèficit fiscal de 16.274,2 milions d'euros de mitjana, és a dir, al voltant d'un 8,24% del PIB català. Per altra banda, segons el mètode de flux càrrega-benefici, aquest dèficit fiscal és inferior i s'estima en 11.320,4 milions d'euros de mitjana, de l'ordre del 5,76% del PIB de Catalunya.

Un dels altres aspectes que generen molta controvèrsia entre els dos sectors és el fet de neutralitzar o no el dèficit públic estatal. Els "independentistes" són partidaris de la neutralització, i manifesten que un dèficit públic actual es traduirà a la llarga en un augment dels impostos dels contribuents. Troben lògic agregar aquesta quantia de deute públic que Catalunya tindria que pagar, en els ingressos que es cedeixen a l'Estat espanyol. Contràriament els "unionistes" creuen en la balança observada sense neutralització del dèficit públic estatal. Addueixen que és més útil i que no augmenta tant el dèficit fiscal. Manifesten que la neutralització del dèficit és una hipotètica estimació a pagar en un futur, i que per tant, no s'ha de tenir en compte a l'hora de calcular les balances fiscals.

Finalment, s'ha cregut oportú destacar l'hipotètic guany fiscal de la independència segons els dos grups. Els "independentistes", situen un guany fiscal del 8,6% del PIB o el 8,24% del PIB, equivalent al dèficit fiscal calculat pel mètode de flux monetari neutralitzant el dèficit públic. Els "unionistes", agreguen que Catalunya tindria que assumir uns costos d'infraestructures actualment dotats per l'Estat, majors als que els "Independentistes" calculen. Tot i així, situen un hipotètic guany fiscal de la independència al voltant del 5,76% del PIB català, equivalent al dèficit fiscal calculat pel mètode de flux càrrega-benefici neutralitzant el dèficit públic. Tots aquests guanys serien fruit d'una independència on el marc social, econòmic i polític seguís com en l'actualitat, ja que uns i altres discrepen molt sobre els canvis que es podrien produir, i això complicaria molt l'estudi del treball.

IV. REFLEXIONS I RELACIONS AL VOLTANT DE L'INDEPENDENTISME.

Davant la dificultat que representaria extreure conseqüències sobre els posicionaments socials, polítics i econòmics sobre la crisi econòmica i el dèficit fiscal, en aquest capítol es portarà a terme una reflexió sobre la situació actual a Catalunya i diversos aspectes de la realitat social catalana.

4.1. Singularitat de l'escenari polític a Catalunya.

Abans d'entrar en temes de debat més particulars com són les relacions del sobiranisme a Catalunya respecte diferents factors, s'ha trobat oportú reflectir de forma simplificada, la realitat política existent al territori català. Aquesta, presenta un escenari molt singular i podríem dir que és únic en tot el món (si bé pot existir algun territori que presenti una forma política similar).

En la resta de països democràtics que es coneixen, el debat polític sempre gira en torn a l'eix entre esquerres i dretes. Aquest eix gravita al voltant d'un sector polític més conservador i amb una forma d'actuar pròpia i en l'altre extrem un sector més progressista que aposta per unes polítiques diferents al del sector oposat. Entre aquest dos grans sectors, sempre hi han partits intermedis, que tot i no trobar-se en cap extrem d'aquest eix, sempre s'acosten més a l'esquerra o a la dreta.

A Catalunya, aquest eix esquerra/dreta ha existit sempre en períodes democràtics. Però en el cas català, i d'aquí ve la seva particularitat, existeix un segon eix en torn al qual també gira la política. Aquest es tracta de l'eix entre "nacionalistes" i "no nacionalistes". Aquest segon eix, tot i existir des de sempre, ha anat prenent molt protagonisme en els darrers anys, i sobretot, en el període en el qual es centra el treball.

És d'aquesta manera que es pot dir que Catalunya presenta una doble dualitat política, degut a l'existència dels dos eixos al voltant dels quals gira la política. A l'hora d'anar a votar, la població catalana no només té en compte l'elecció entre conservadors i progressistes, sinó que també valora les opcions nacionalistes i no nacionalistes.

4.2. Els principals factors de suport a l'independentisme en la recerca acadèmica: la identitat i els càlculs econòmics.

Bona part del treballs acadèmics sobre el suport a la secessió s'han realitzat en el context d'un cas particular, el del Quebec. L'explicació és relativament senzilla: només en contextos de democràcies consolidades és raonablement factible obtenir dades fiables d'opinió pública i, entre aquestes, el Quebec és fins ara, el cas en que s'ha plantejat de manera més clara aquesta opció, en forma de referèndums.

Jordi Muñoz i Raül Tormos (2012) fan una revisió dels principals factors explicatius del suport a la sobirania i la secessió. Destaquen la identitat nacional com a principal factor de suport a la sobirania, esmentant la recerca feta al Quebec, Escòcia, Catalunya i el País Basc i mostra que la identificació amb el territori sub-estatal, té un fort efecte en el suport a la secessió.

Tot i que la evidència disponible apunta a la identitat nacional com el principal factor explicatiu del suport a la secessió, la recerca efectuada a Quebec ha apuntat altres factors a considerar, trobant un efecte clar dels càlculs sobre els costos i beneficis econòmics de la secessió, considerant-se aquesta com una evidència prou consistent. Aquests tindrien una especial influència entre els ciutadans ambivalents o duals.

La recerca realitzada en el nostre context corrobora aquests aspectes identificats. L'estudi del Centre d'Estudis d'Opinió, "El suport a la independència de Catalunya. Anàlisi de canvis i tendències en el període 2005-2007" de Sebastià Prat i Guilanyà (2012) confirma que la identitat és la variable amb més valor predictiu. En aquest sentit es confirma la teoria de què els factors identitaris són els que més pesen entre els que donen un suport dur a la independència.

També l'estudi, "Identitat o càlculs instrumentals. Anàlisi dels factors explicatius del suport a la independència." de Jordi Muñoz i Raul Tormos (2012) aporta en el cas de Catalunya evidència que tant els factors identitaris com els arguments de naturalesa econòmica, tenen efectes rellevants en les preferències dels catalans envers la secessió. A més, els partits polítics com agents intermediadors, juguen un paper important en la determinació de les actituds respecte a la independència.

En aquest treball s'aprofundeix en la heterogeneïtat dels suports a la independència, bo i distingint, entre partidaris amb preferència forta i partidaris amb preferència feble.

Els factors identitaris, són més rellevants pel segment de preferència forta o nucli dur de l'independentisme, mentre que els factors de naturalesa econòmica, tenen més importància per al sector de preferència feble. Aquesta diferència és rellevant, perquè mostra com els processos de formació del suport a la independència, són diversos per a diferents segments dels partidaris de la secessió.

Aquest treball apunta 3 conclusions finals d'indubtable interès polític:

En primer lloc, l'èxit de la mobilització independentista feta en clau instrumental/econòmica, que ha estat capaç de convèncer a una part de la població catalana per la qual les consideracions identitàries no semblen rellevants.

En segon lloc, la distinció entre partidaris de la independència amb preferència forta i feble, apunta a un cert grau d'ambigüitat d'una part dels partidaris de la independència, que serien hipotèticament sensibles a alternatives o compromisos federals.

La tercera implicació política de l'anàlisi, té a veure amb la possibilitat d'alterar els nivells de suport a la independència. El fet que per a una part important de la població, les consideracions econòmiques sobre la independència tinguin un paper tant rellevant en l'explicació del seu suport a la secessió, fa que siguin potencialment, molt més propensos al canvi d'actitud. En resposta a evidència o arguments sobre les conseqüències econòmiques (positives o negatives) d'una hipotètica independència (pàg. 31-32).

4.3. Crisi econòmica i sobiranisme.

De l'anàlisi macroeconòmic realitzat en el capítol II, se'n deriven un seguit de conseqüències economicosocials que la crisi ha generat en el període estudiat, i que es ressenyen de manera resumida a continuació.

L'increment de les desigualtats produït en els últims anys, és conseqüència de les polítiques d'austeritat que emanen de la UE, amb una afectació més gran en els països de sud. També han estat determinants, les pròpies polítiques de retallades aplicades en aquests països i territoris.

Catalunya és un dels territoris on més ha augmentat les desigualtats, amb una concentració de la renda en la població més rica. En els anys previs a la crisi els nivells de desigualtat a Catalunya eren inferiors a la mitjana europea.

Factors determinants han estat la destrucció d'ocupació, el menor pes de la despesa social i el retrocés dels salaris en la distribució de la renda. Això ha afectat amb més intensitat a les rendes salarials baixes. Aquesta situació contrasta amb l'evolució dels països de la Unió Europea, on la participació de les rendes salarials han guanyat pes des de l'inici de la crisi.

S'ha incrementat la bretxa salarial entre homes i dones mentre que a la Unió Europea s'ha reduït en el mateix període.

També ha augmentat l'atur i s'ha precaritzat l'ocupació. Cau la protecció a les persones en situació d'atur: només un 33% rep alguna prestació o ajuda pública. Es dispara l'atur de llarga durada i de molta llarga durada : la població en situació d'atur que fa més de dos anys que cerca feina augmenta amb més del 1.000%.

La pobresa ha crescut més que en la Unió Europa, i una quarta part de la població catalana es troba en risc de pobresa i/o exclusió social. També augmenta la bretxa de risc de pobresa, per la qual cosa els pobres són encara més pobres que abans de la crisi. En aquest context, cobra presència la figura del treballador o treballadora pobre que tot i tenir ocupació obté uns ingressos per sota del llindar de la pobresa.

Les persones joves són el col·lectiu més afectat per l'atur i la precarietat laboral i són els gran damnificats d'un sistema educatiu que no garanteix la igualtat d'oportunitats.

En el mateix període de referència, la pressió fiscal a Catalunya s'ha situat per sota de la mitjana europea, la qual cosa limita la capacitat per lluitar contra les desigualtats socials. A més, la crisi no s'ha repartit de manera equitativa i s'han incrementat les desigualtats i la pobresa.

Amb l'objecte d'establir relacions entre els efectes de la crisi i el suport al sobiranisme, he analitzat diferents preguntes que el Baròmetre d'Opinió Política de la Generalitat de Catalunya ha fet en el període estudiat 2007-2013.

Augmenta la preocupació dels catalans pel funcionament de la economia i l'atur en aquest període. Davant la pregunta: **Quins creus que són els principals problemes de Catalunya?**, s'observen canvis significatius en les respostes: **Economia i atur** al llarg del període 2007-2013. Tal i com reflecteix el Quadre 27, en l'any 2007 només el 13,5% de la població catalana, considerava la situació de l'economia com el principal problema de Catalunya. En finalitzar el període estudiat, el percentatge augmenta de manera considerable, essent un 46,2% de la població qui considera la situació de l'economia com a principal problema. Un procés similar passa amb l'atur, un dels principals exponents de les conseqüències de la crisi, encara més remarcable si cap. L'atur és considerat el 2007 un problema pel 17,6% de la població, mentre que en el 2013, el 60,9% dels catalans la considera el principal problema de Catalunya.

Això posa de rellevància la importància que té la crisi econòmica en aquest període, com un problema que cal solucionar, de la mateixa manera que l'atur.

Quadre 27. Quins creus que són els principals problemes de Catalunya?
Economia i atur (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Economia	13,5	35,5	30,1	30,1	55,3	48,7	46,2
Atur	17,6	43,6	66,3	66,3	59,1	62,1	60,9

Font: Elaboració pròpia. Dades BOP de la Generalitat de Catalunya.

També en aquest període la ciutadania percep l'empitjorament progressiu de l'economia a mesura que avança la sèrie estudiada. Davant la pregunta: **Vostè com valora l'actual situació econòmica de Catalunya/Espanya?**, també s'observen variacions en les respostes: **Dolenta i Molt dolenta**. En el Quadre 28 que es mostra a continuació, s'observa com en el 2007 el 31,5% de la població catalana considerava que la situació de l'economia era dolenta o molt dolenta. En el 2013 és el 87,1% de la població qui ho considera.

Quadre 28. Vostè com valora l'actual situació econòmica de Catalunya?
Dolenta i Molt dolenta (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dolenta	24	43,5	46,8	50,8	50,6	50,3	55
Molt dolenta	7,5	12,4	19,3	21,9	34	36,6	32,1
Dolenta + Molt dolenta	31,5	55,9	66,1	72,7	84,6	86,9	87,1

Font: Elaboració pròpia. Dades BOP de la Generalitat de Catalunya.

En l'àmbit polític, s'observa un creixent suport a la independència de Catalunya entre la població catalana entre 2007 i 2013. El Quadre 29, representa les dades en percentatges de l'opció de resposta: **Hauria de ser Independent** de la població catalana, a la pregunta: **Creu que Catalunya hauria de ser...**

Quadre 29. Creu que Catalunya hauria de ser...Independent (%), 2007-2013.

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
17,3	17,4	21,6	25,2	28,2	44,3	48,5

Font: Elaboració pròpia. Dades BOP de la Generalitat de Catalunya.

S'introdueix en el Baròmetre d'Opinió Política a partir del 2011 la pregunta: **I més concretament, si demà es fes un referèndum per decidir la independència de Catalunya, vostè que faria?** La resposta: **Votaria a favor de la independència**, es reflexa en el Quadre 30 que es mostra a continuació.

Quadre 30. Votaria a favor de la independència (%), 2011-2013.

2011	2012	2013
45,4	57	54,7

Font: Elaboració pròpia. Dades BOP de la Generalitat de Catalunya.

En el període estudiat 2007-2013, s'ha consultat en 4 ocasions als catalans (juny del 2011, octubre del 2011, març 2012, i febrer 2013) en enquestes d'opinió realitzades pel Centre d'Estudis d'Opinió Política, fent la següent pregunta: **Per quin motiu votaria a favor de la Independència?** El valor més considerat pels catalans vers altres alternatives, ha estat el de la **Capacitat i desig d'autogestió econòmica**, que atorgaria la Independència a Catalunya. Per tant, el suport a la independència dels catalans en aquest període, es basaria principalment en aspectes econòmics.

Això fa pensar que la Independència, és la via política que els catalans consideren que millor podria resoldre els problemes econòmics, i per tant aquest aspecte, cobraria un gran valor predictiu per explicar el suport al sobiranisme. La valoració de les dades del Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya, ens permet establir relacions significatives, no causals, entre l'augment de la preocupació per la situació econòmica i l'atur a Catalunya, i el fet, inèdit fins el moment, de l'augment del suport a l'Independentisme com a opció política entre la població catalana. És a dir, a mesura que avança la crisi econòmica, augmenta el suport al sobiranisme, motivat per aspectes bàsicament instrumentals i no tant de caràcter identitari.

Teresa Bladé (2014) diferencia 3 dimensions concretes de la crisi: la dimensió econòmicosocial, la dimensió politicoinstitucional i el cicle de protesta.

Exposa en el seu article que des del punt de vista econòmicosocial, la crisi ha accentuat les desigualtats socials i ha portat a una polarització social. D'altra banda ha accentuat la percepció del greuge econòmic en la relació Catalunya-Espanya i ha situat el debat de les Balances Fiscals en el centre del debat sobiranista. Aquests dos efectes de la crisi han donat lloc a dos tipus de consideracions diferents per donar suport a l'Independentisme: d'una banda, el qüestionament del model econòmic neoliberal i per altra banda, els avantatges econòmics de la secessió.

Des del punt de vista politicoinstitucional, la crisi ha deixat veure els dèficits democràtics del sistema polític espanyol.

En tercer lloc, la profunda crisi econòmica, social, política i institucional que es viu a l'Estat espanyol és un factor que per sí mateix, ha afavorit l'expansió del moviment Independentista.

4.4. Dèficit fiscal i sobiranisme.

Tal i com s'ha mencionat en l'apartat anterior, Teresa Bladé (2014) exposa en el seu article que la crisi ha accentuat el greuge econòmic en la relació Catalunya-Espanya, situant el debat sobre el dèficit fiscal en el centre del debat sobiranista. El factor que la crisi hagi empitjorat l'economia, augmentat les desigualtats socials i que comenci a haver-hi mancances en diversos aspectes de la realitat social (educació, sanitat, protecció social i altres) degut a les diverses retallades, ha creat un sentiment de malestar generalitzat. Aquest aspecte, ha fet que el dèficit fiscal ja existent a Catalunya en el temps anterior a la crisi, hagi pres protagonisme en l'actualitat i adquirit un valor politicosocial inèdit fins al moment.

Un dels principals arguments dels "independentistes" és l'espoli fiscal que pateix Catalunya, el concepte de que "Espanya ens roba". D'aquesta manera el dèficit fiscal s'ha convertit en un dels pilars de la narrativa "independentista", ja que s'ha postulat la idea de que en el cas d'haver disposat del capital provinent del dèficit fiscal, potser es podrien haver evitat algunes de les retallades i haver tornat part del deute públic que arrossega l'Administració catalana, degut al període d'instabilitat econòmica. Els "unionistes" per altra banda, expliquen que les demandes d'independència per una part de la societat catalana, han estat

una forma de canalitzar la frustració social creada per la crisi. Van més enllà dient que les negatives conseqüències socials de la crisi de l'euro i les polítiques d'austeritat decretades per Europa, han estat aprofitades pels sectors "independentistes" per canalitzar el conflicte social en un problema entre Catalunya i Espanya, a través del dèficit fiscal.

De la controvèrsia mostrada en el capítol III sobre el dèficit fiscal, s'ha pogut veure que efectivament es produiria un guany fiscal a Catalunya amb la independència. Aquest guany com s'ha pogut observar, és diferent segons al sector a qui es preguntava, ja que s'utilitzen mètodes de càlcul diferents. D'aquesta manera el guany fiscal està al voltant del 8,24% del PIB català pels "independentistes" i del 5,76% del PIB d'aquest territori segons els "unionistes", tal i com reflecteixen les balances fiscals publicades pel Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.

Com ja s'ha apuntat en aquest treball, sembla que els factors de naturalesa econòmica, com el possible guany fiscal de la independència, han pogut atreure a gran part de la població catalana cap a l'independentisme. Cal destacar que abans del període estudiat, aquesta població atreta al sobiranisme, no es veia identificada per factors de caràcter identitari, però han vist avantatges de caràcter econòmic amb la independència, que els ha fet decantar-se cap al sobiranisme. Podem destacar d'aquesta manera que l'augment de l'independentisme és atribuïble en aquest període a factors de caràcter instrumentals i econòmics.

Tal i com s'observa en els Quadres 29 i 30 de l'apartat anterior, el suport a la independència ha anat augmentant de forma molt significativa durant el període estudiat. El fet de què la resposta majoritària dels catalans a la pregunta també mencionada en l'apartat 4.3. **Per quin motiu votaria a favor de la independència? Capacitat i gestió econòmica**, suggereix algunes idees de caràcter rellevant. D'altra banda, les dades consultades al Baròmetre d'Opinió Política de la Generalitat de Catalunya, permet observar també, un suport ampli i creixent dels partidaris que l'administració catalana recapti i distribueixi els seus impostos. L'augment d'aquest recolzament, queda recollit en la resposta a la pregunta: **Vostè està totalment a favor, més aviat a favor, més aviat en contra o totalment en contra que les Administracions catalanes passin a recaptar i decidir la distribució de tots els impostos que paguen els ciutadans i les empreses de Catalunya? Totalment a favor**. El Quadre 31 mostra l'evolució dels percentatges d'aquesta preferència.

Quadre 31. Totalment a favor (%), 2011-2013.

2011	2012	2013
48,4	58,7	53,1

Font: Elaboració pròpia. Dades BOP de la Generalitat de Catalunya.

A més, a l'estudi del Centre d'Estudis d'Opinió "L'opinió dels catalans sobre quina administració hauria de recaptar els seus impostos. Una descripció" (Alexandre Capdevila i altres, 2012), descriu que els ciutadans que han contestat: **Totalment a favor**, a la pregunta: **Vostè està totalment a favor, més aviat a favor, més aviat en contra o totalment en contra que les Administracions catalanes passin a recaptar i decidir la distribució de tots els impostos que paguen els ciutadans i les empreses de Catalunya?**, mostren plantejaments polítics clarament diferents. En l'enquesta d'opinió de la 2a onada del 2011 del BOP, el 36,4% dels ciutadans són favorables a l'Estat independent, mentre que el 41,2% mantenen la seva preferència per un Estat dins una Espanya federal. En la 3a onada del 2011, s'observa un canvi de tendència, ja que el 42,4% dels ciutadans estaria a favor de la independència de Catalunya, mentre que el 39,0% dels enquestats estarien a favor de plantejaments de caràcter federal. Es constata que entre els partidaris de l'Administració Tributària pròpia, existeixen preferències polítiques diverses i canviants. És així, que en el període enquestat, s'observa un canvi de tendència a l'alça a favor dels plantejaments sobiranistes en detriment dels federalistes.

De l'anàlisi dut a terme en aquest apartat, permet fer un seguit de reflexions:

En primer lloc destacar, la relació entre el protagonisme que ha anat prenent el dèficit fiscal durant els anys 2007-2013 i l'augment destacable del suport a la independència per part de la societat catalana en el mateix període.

En segon lloc mencionar, el fet que un dels principals motius pel vot a favor de la independència, sigui la preferència dels catalans per aconseguir una gestió econòmica pròpia. També es corrobora la voluntat d'obtenir una hisenda catalana amb una recaptació i distribució tributària pròpia a Catalunya per part dels ciutadans. Aquestes idees estan íntimament relacionades amb el fenomen del dèficit fiscal. La voluntat d'autogestió econòmica i tributària, evitaria el fet de que Catalunya tingués que cedir part dels seus ingressos a l'Administració central. No obstant això, tindria que assumir els costos de les despeses dels serveis que aquesta ens aporta. D'aquesta manera, el dèficit fiscal constant i immutable existent al territori català deixaria de produir-se, ja que no existiria el vigent règim impositiu autonòmic de l'Estat espanyol en relació a Catalunya.

Per últim és oportú destacar que quan hi ha hagut una certa prosperitat econòmica, el dèficit fiscal ha quedat en un pla residual i gran part de la població catalana l'ha acceptat amb efectes de solidaritat territorial. Aquesta situació ha canviat quan s'han produït mancances degut a la crisi, i la societat catalana ha vist una via per acabar amb part d'aquestes a través de l'hipotètic guany de l'arribada de la independència, acabant així amb el dèficit fiscal existent a Catalunya en relació a Espanya.

CONCLUSIONS.

A continuació, s'exposaran les principals conclusions extretes del treball realitzat:

- De l'anàlisi macroeconòmic realitzat, destacar que la crisi econòmica iniciada l'any 2008 ha provocat en termes generals, uns efectes més perversos en l'economia catalana i espanyola en comparació a Europa, que presenta uns efectes de caràcter més cíclic i conjuntural. Aquest factor ha generat un clar empitjorament de l'economia i la realitat social, que juntament amb les retallades i altres polítiques d'austeritat, han portat a una situació de gran malestar de la població.

- A mesura que avança la crisi i es fan patents els seus efectes, augmenta la preocupació dels ciutadans catalans per l'economia i l'atur. Alhora s'observa un increment del suport al sobiranisme. Per tant, es constata una relació amb tendència simultània i creixent, entre aquests dos factors: crisi i augment de l'independentisme.

- El càlcul de les Balances Fiscals, genera una gran controvèrsia en relació al mètode emprat i la neutralització o no del dèficit públic estatal. Els partidaris de l'independentisme creuen necessària la neutralització del dèficit públic (balances fiscals neutralitzades) i defensen el mètode de càlcul de flux monetari. Contràriament, els partidaris de l'unionisme estan a favor de la no neutralització del dèficit públic (balances fiscals observades) i defensen el mètode de càlcul de flux càrrega-benefici.

- Segons aquestes dues formes de càlcul i neutralitzant el dèficit públic, els "independentistes" estimen un dèficit fiscal al voltant del 8,24% del PIB català, mentre que els "unionistes" estimen un dèficit fiscal de l'ordre del 5,76% del territori. Aquests dèficits fiscals serien respectivament, i de manera aproximada, l'hipotètic guany fiscal en cas d'independència.

- Es constata en aquest treball, que el dèficit fiscal de Catalunya en relació a l'Estat espanyol, varia en funció del mètode de càlcul utilitzat. No obstant això, aquest dèficit fiscal és persistent i continu, tant en el període de crisi i inestabilitat econòmica, com en els anys anteriors a aquesta. Per tant, es pot afirmar que el dèficit fiscal té un caràcter estructural.

- La recerca acadèmica, distingeix entre el sector dur i feble de l'independentisme. Els primers valoren principalment els factors de caràcter identitari, mentre que els segons, es

mouen atrets segons factors de caràcter instrumental i econòmic, regint-se pels costos i beneficis d'una hipotètica independència.

- Es constata en el període estudiat, que el dèficit fiscal esdevé un dels principals arguments de la narrativa "independentista", cobrant un valor polític i social inèdit fins al moment. Els factors de caràcter instrumental i econòmic, tenen un gran valor predictiu per explicar el fenomen de l'augment del suport a l'independentisme en aquest període. El valor més considerat pels catalans pel vot a favor de la independència, és el d'autogestió econòmica.

- També s'observa un augment de les preferències dels ciutadans en relació a que les Administracions catalanes passin a recaptar i distribuir els impostos del territori català. Aquesta voluntat de gestió econòmica i tributària pròpia, pot estar directament relacionada amb el dèficit fiscal. L'augment del sobiranisme en aquest període, ha pogut significar per bona part de la societat catalana, una forma d'expressar el seu malestar per les mancances generades per la crisi, centrant-se en el greuge de les balances fiscals.

- Es produeix un canvi de tendència política a favor de l'independentisme i en detriment dels plantejaments federalistes, entre la població que es mostra totalment a favor de que les Administracions catalanes recaptin i distribueixin els seus impostos. No obstant això, aquestes actituds sembla ser que podrien ser canviants segons les evidències que aporta la recerca acadèmica.

- Durant el període estudiat, s'incrementen les preferències dels ciutadans catalans per l'autogestió econòmica, i dintre d'aquesta, l'augment dels partidaris de la recaptació i distribució pròpia del impostos per part de les Administracions catalanes. Paral·lelament, s'observa un increment de l'independentisme. Per tant, aquests factors fan pensar en una íntima relació entre el dèficit fiscal i l'augment del suport al sobiranisme.

A tall de conclusió final dir, que els perversos efectes generats per la crisi econòmica juntament amb el gran malestar social derivat de les retallades i les polítiques d'austeritat patides a Catalunya, han fet que el dèficit fiscal català amb l'Estat espanyol i el debat entorn aquest, cobrés una importància capital a nivell social i polític, esdevenint un factor econòmic i instrumental decisiu per entendre i explicar l'augment del suport al sobiranisme.

BIBLIOGRAFIA.

- Bladé Costa, Teresa. *El moviment independentista català, més enllà de la identitat i els càlculs econòmics*. Anuari del conflicte social, 2014.
- Borrell, Josep; Llorach, Joan. *Las cuentas y los cuentos de la independencia*. Madrid: Los libros de la Catarata, 2015.
- Bosch, Núria; Espasa, Marta. *12 arguments econòmics per a la independència*. Barcelona: Raval Edicions SLU, Pòrtic, 2014.
- Centre d'Estudis i Recerca Sindicals (CERES). *Informe sobre l'evolució de les Desigualtats Socials a Catalunya*. Barcelona: CERES, 2014
- Departament d'Economia i Coneixement. *Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, anys 2006-2009*. Generalitat de Catalunya, 2012.
 - Departament d'Economia i Coneixement. *Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2010*. Generalitat de Catalunya, 2013.
 - Departament d'Economia i Coneixement. *Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2011*. Generalitat de Catalunya, 2014.
- Departament de la Presidència. *Llibre blanc. La transició nacional de Catalunya. Síntesi*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2014.
- Diversos autors. *L'opinió dels catalans sobre quina administració hauria de recaptar els seus impostos. Una descripció*. Centre d'Estudis d'Opinió. Generalitat de Catalunya, 2012.
- Diversos autors. *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*. Profit.
- Ibáñez, Alberto G; Marcos Allo, Ramón. *A favor de Espanya. El coste de la ruptura*. Madrid: La Esfera de los Libros, S.L, 2014.
- Muñoz, Jordi; Tormos, Raül. *Identitat o càlculs instrumentals? Anàlisi dels factors explicatius del suport a la independència*. Centre d'Estudis d'Opinió. Generalitat de Catalunya, 2012.
- Paluzie, Elisenda. *Podem! Les claus de la viabilitat econòmica de la Catalunya independent*. Barcelona: Rosa dels Vents, 2014.
- Prat i Guilanyà, Sebastià. *El suport a la independència de Catalunya. Anàlisi de canvis i tendències en el període 2005-2012*. Centre d'Estudis d'Opinió. Generalitat de Catalunya, 2012.
- Sobrequés i Callicó, Jaume. *Història de Catalunya*. Barcelona: Editorial Base, 2015.
- Subirats i Humet, Joan; Vilaregut Sáez, Ricard. *El debat sobre la independència a Catalunya. Causes, implicacions i reptes de futur*. Anuari del conflicte social, 2012.

- www.bcn.cat
- www.bdm.insee.fr
- www.ceo.gencat.cat
- www.economiagencat.cat
- www.economia.gencat.cat
- www.economistes.assamblea.cat
- www.eurostat.com
- www.gencat.cat
- www.idescat.cat
- www.ine.es
- www.oecd.org

ANNEXOS

I. EL NACIONALISME CATALÀ: PERSPECTIVA HISTÒRICA.

1.1. La Guerra de Successió l'11 de setembre de 1714.

La mort sense successor de Carles II, darrer monarca de la casa d'Àustria, va desencadenar en una cruel guerra entre Castella i la Corona d'Aragó amb els aliats corresponents per ambdues parts, que tindria unes conseqüències dramàtiques per a Catalunya.

La resistència de Catalunya a la repressió borbònica va ser, segons Jaume Sobrequés (2015), una autoafirmació nacionalista en defensa dels drets nacionals i constitucionals de Catalunya.

La repressió va tenir un doble objectiu, abolir la independència política de Catalunya i la Corona d'Aragó i executar o exiliar els opositors de Felip V.

En substitució de l'antic govern català, es va crear, el setembre del mateix 1714, una "Real Junta Superior de Justicia y Gobierno". Es va dissoldre la Generalitat de Catalunya, les Corts i el Consell de Cent.

El 9 de desembre de 1715, Felip V va crear un impost general anomenat Reial Cadastre. "Aquest tenia un objectiu final: que Catalunya s'incorporés mitjançant una quantitat desproporcionada al seu potencial econòmic i demogràfic a finançar el pressupost general de la Monarquia. Vist així, es pot concloure que va ser a partir de 1716 quan va començar l'espoli econòmic de l'Estat espanyol sobre Catalunya" (Jaume Sobrequés, 2015).

Al llarg del segle XIX, els Governaments centrals varen derogar el dret penal català; varen establir l'obligatorietat de l'ensenyament oficial de la llengua castellana en detriment de la catalana; aboliren la legislació mercantil catalana; varen crear un tribunal suprem que actuava a Madrid; varen fer desaparèixer la moneda catalana; implantaren a Catalunya el sistema tributari espanyol; varen prohibir la redacció d'escriptures públiques en català i les representacions teatrals en la llengua catalana.

1.2. La segona República.

El 12 d'abril de 1931, es varen celebrar eleccions municipals a l'Estat espanyol amb la victòria dels partits republicans. El fet va provocar l'abdicació d'Alfons XIII i la seva sortida del país. A Catalunya, Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) guanyava les eleccions.

El 14 d'abril, Lluís Companys, va proclamar la República i tot seguit, Francesc Macià proclamava la República catalana. Poc després i sota la pressió del govern central, Macià es feia enrere i acceptava la constitució d'un règim d'autogovern, "La Generalitat de Catalunya", i la redacció d'un estatut d'autonomia que regularia les relacions entre el Govern central i el Govern català.

L'estatut de Núria va ser redactat el 20 de juny de 1931. Li van donar un suport massiu un plebiscit dels regidors dels ajuntaments i també un referèndum popular, abans de ser aprovat per les Corts espanyoles.

L'Estatut de Núria definia Catalunya com un Estat autònom dintre de la República espanyola. El text aprovat al Congrés dels Diputats, va definir Catalunya com una "Regió".

El règim autonòmic republicà presidit per Macià fins el 1933, va haver de superar moltes dificultats en el traspàs de competències de l'Estat a la Generalitat, essent un procés inacabat quan l'any 1936 es produeix la revolta militar i esclata la guerra civil de 1936-1939.

El 6 d'octubre de 1934, el president Companys proclama l'Estat català, sota el règim de República catalana. Aquesta proclamació va ser condemnada pel Tribunal de Garanties Constitucionals, fent que Lluís Companys i tots els altres membres del Govern català, fossin condemnats a 30 anys de presó a la presó del Puerto de Santa Maria (Cadis).

La victòria electoral del 16 de febrer de 1936 del Front Popular en el conjunt de l'Estat, i del Front d'Esquerres a Catalunya, va fer que el Parlament fos reinstaurat, i el President Companys i els altres membres del Govern varen ser alliberats de la presó andalusa on es trobaven.

La normalitat política va durar poc, perquè el 17 de juliol començava la revolta militar i esclatava la Guerra Civil espanyola.

1.3. La transició.

Després de la desaparició de Franco, ben aviat es va obrir un període de transició cap a la democràcia. El Juliol de 1976, el rei va nomenar cap del Govern espanyol a Adolfo Suárez, un antic antifranquista disposat a posar en marxa una complicada enginyeria política que portés a la democràcia. Suárez va aconseguir que les Corts franquistes s'autodissolguessin i que les institucions del règim franquista restessin inoperants. Es van celebrar eleccions lliures el 15 de juny de 1977. En aquest període, es fa possible el retorn de l'exili del president Josep Tarradellas i el restabliment provisional de la Generalitat de Catalunya (octubre 1977). El 5 de desembre es constituïa el primer Govern de la Generalitat. La Constitució democràtica aprovada per les Corts espanyoles contenia un llarg capítol destinat a organitzar l'Estat espanyol en comunitats autònomes, la qual cosa obria les portes perquè Catalunya aprovés un Estatut d'Autonomia. Aquest regulava la distribució de competències entre l'Estat espanyol i la Generalitat de Catalunya, i creava les institucions que dirigirien el país en un futur. Aprovat l'Estatut, varen tenir lloc el 20 de març de 1980, les primeres eleccions democràtiques al Parlament de Catalunya. Des d'aleshores la Generalitat ha assolit un important desplegament de l'autogovern, que es posa de manifest en el fet que més de cent trenta mil persones treballen en l'Administració catalana.

En l'aspecte institucional, Catalunya gaudeix d'un ric teixit d'organismes que són propis d'Estats amb plena sobirania, com ara, a més del President, el Parlament i el Govern, el Consell Consultiu, la Sindicatura de Greuges, la Comissió Jurídica Assessora, la Sindicatura de Comptes, el Tribunal de defensa de la Competència, el Consell de l'Audiovisual, l'Agència Catalana de Protecció de Dades i el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

La Generalitat en el 2006 va impulsar l'aprovació d'un nou Estatut d'Autonomia, que introduïa algunes millores competencials en relació amb l'anterior, sobretot en el terreny econòmic i amb l'objectiu de millorar les condicions de vida dels ciutadans i consolidar un país modern plenament incorporat a la Comunitat Europea. La millora de les infraestructures del país passava per; accedir a una més gran autonomia política i econòmica a través d'un finançament més ajustat a l'esforç fiscal de Catalunya, recuperar el terreny perdut en l'àmbit de les indústries i els equipaments culturals, i per damunt de tot, disminuir la imponent taxa de desocupació que pateix el país.

1.4. Els fets recents.

La massiva manifestació del 10 de juliol de 2010 com a protesta contra la sentència del Tribunal Constitucional, que deixava sense efectes articles significatius de l'Estatut d'Autonomia de 2006 aprovat pel parlament de Catalunya i a les Corts Espanyoles i refrendat pel poble català, va marcar un punt d'inflexió en la història contemporània de Catalunya. L'independentisme es convertí en l'eix vertebrador de la vida política catalana. Va consolidar-se la idea en amplis sectors del país que l'entesa amb Espanya havia esdevingut impossible. La difusió d'estudis solvents sobre la gravetat de l'espoli fiscal, es xifra en més de 16.000 milions d'euros anuals.

L'11 de març de 2011, el Parlament va donar suport a les esmentades consultes i al dret a l'autodeterminació. L'augment constant del sentiment independentista va propiciar que, el 25 de juliol de 2012, el Parlament de Catalunya instés el govern de la Generalitat a negociar amb el govern espanyol la sobirania fiscal a Catalunya.

Aquest clima reivindicatiu es va posar de manifest de manera inequívoca en la manifestació de l'11 de setembre de 2012, la més important fins aleshores viscuda a Catalunya, sota el lema " Catalunya, un nou Estat d'Europa" i convocada per l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) i Òmnium Cultural.

El 27 de setembre de 2012, el Parlament aprova per majoria absoluta fer una consulta al poble català perquè pogués decidir el seu futur i el 25 de novembre el poble de Catalunya va donar la majoria als partits favorables al dret a decidir.

El 14 de desembre de 2012 es va constituir l'Associació de Municipis per la Independència, iniciativa municipal a favor de la constitució de Catalunya com Estat sobirà.

El primer ple de la nova legislatura catalana celebrat el 23 de gener de 2013, va aprovar per 45 vots a favor i 41 en contra una Declaració de sobirania i del dret a decidir del poble català. El president del Govern espanyol Mariano Rajoy va impugnar-lo davant del Tribunal Constitucional, deixant sense efecte la declaració del Parlament de Catalunya.

El juny de 2013 es constitueix el Pacte Nacional pel dret a Decidir i el Parlament dona llum verda a la constitució del Consell per a la Transició Nacional.

L'11 de setembre del 2013 dos milions de catalans formen una cadena humana per expressar la seva voluntat a favor de la independència.

El 12 de desembre de 2013 les forces polítiques varen pactar la data i la pregunta de la consulta pel dret a decidir, i acorden la consulta el 9 de novembre de 2014. El 29 de setembre el Tribunal Constitucional admetia les denúncies del Govern espanyol, amb la qual cosa tant la llei de consultes com el decret del president Mas quedaven sense efectes legals i, per tant suspesos. En una clara mostra de desobediència al Tribunal Constitucional, el primer d'octubre el Parlament de Catalunya designava, amb 86 vots a favor, els set membres de la comissió de control del procés democràtic de les consultes.

L'11 de setembre de 2014 la concentració popular aplega un milió i mig de persones dibuixant una **V**, aconseguint un ampli ressò internacional.

L'acte més rellevant de la història del catalanisme polític es va donar quan el 97% dels ajuntaments de Catalunya varen aprovar mencions de suport al sobiranisme, reclamant el dret del poble català a decidir el seu futur.

El 9 de novembre es celebrava la consulta amb una xifra de votants estimada en 2.344.828 persones . Més del 80% dels votants ho varen fer amb un doble Sí-Sí. Un 10% amb el Sí-No. I un 4,5% amb un No.

II. ANÀLISI ENCONÒMICA COMPARATIVA ENTRE CATALUNYA, ESPANYA I EUROPA.

2.3. Mercat de treball.

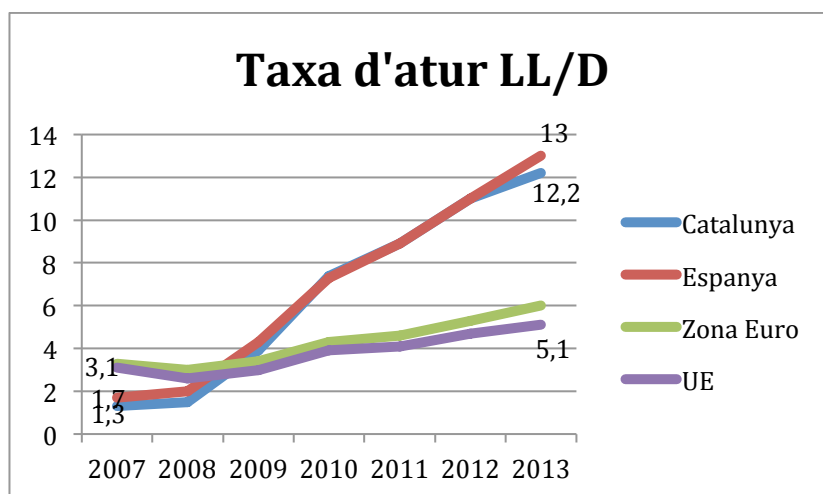
2.3.1. Anàlisi quantitatiu.

Quadre 32. Evolució de la taxa d'atur de llarga durada (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	1,3	1,5	3,9	7,4	8,9	11	12,2
Espanya	1,7	2	4,3	7,3	8,9	11	13
Zona Euro	3,3	3	3,4	4,3	4,6	5,3	6
UE	3,1	2,6	3	3,9	4,1	4,7	5,1

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Gràfic 6. Evolució de la taxa d'atur de llarga durada (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Tal i com podem veure en el Quadre 32 i en el Gràfic 6, l'atur de llarga durada també ha augmentat de forma molt significativa a Catalunya, paral·lelament amb el comportament d'Espanya. Aquest tipus d'atur és una variable molt important en una economia, i especialment en el nostre territori, on s'ha convertit en un problema capital. Abans de començar la crisi les dades eren extraordinàries amb només un 1,3% d'aturats de llarga duració a Catalunya, per sota del 3,1% europeu. Però al 2013 aquesta xifra ha augmentat de forma severa fins a arribar a l'índex de 12,2% d'aturats de llarga duració, molt per sobre que la mitjana europea amb només un 5,1% d'aquests. A Espanya la problemàtica encara ha estat pitjor com es pot veure. Aquests grans augments a Catalunya i l'Estat espanyol es

deuen a la destrucció de milers de llocs de treball en la construcció. En general, el perfil d'aquests treballadors, respon a una part de la població amb una baixa formació i preparació acadèmica, i que han treballat tota la vida en aquest sector. En el moment en que aquest va quedar paralitzat, no van tenir opcions de trobar cap altra ocupació, ja que no disposaven de la preparació adequada per ocupar cap altre càrrec. Tot i que el creixement a Europa també és significatiu, no és comparable amb el cas català i espanyol. L'increment d'aquest atur a llarg termini al conjunt europeu, es deu bàsicament al resultat de l'augment de l'atur pel context econòmic.

Quadre 33. Evolució de la taxa d'atur de llarga durada per sexes (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya Homes	1,1	1,4	3,9	7,9	9,4	11,6	12,6
Catalunya Dones	1,6	1,7	3,8	6,9	8,4	10,3	11,6
Espanya Homes	1,1	1,4	3,7	7,1	8,6	11,7	12,5
Espanya Dones	2,4	2,8	4,9	7,6	9,3	11,4	13,5
Zona Euro Homes	2,9	2,7	3,2	4,3	4,5	5,2	5,9
Zona Euro Dones	3,8	3,3	3,7	4,4	4,7	5,4	6
UE Homes	2,9	2,4	2,9	3,9	4,2	4,7	5,2
UE Dones	3,4	2,8	3,1	3,8	4,1	4,7	5,1

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

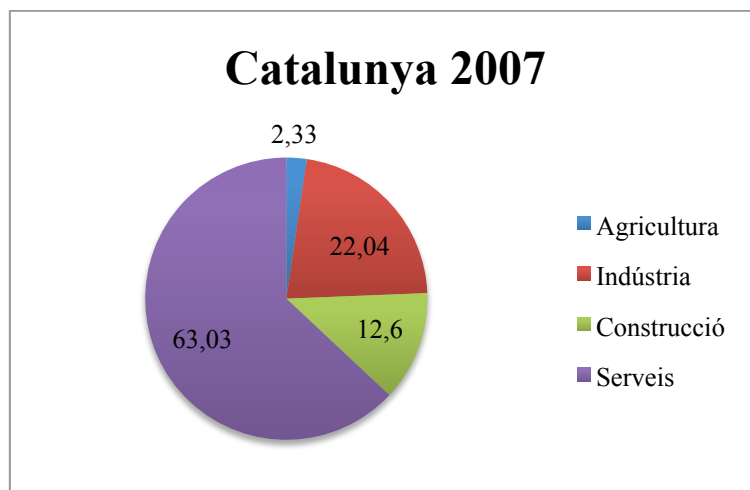
La distribució sectorial del mercat de treball ens mostra quin percentatge d'ocupats treballen en els diferents sectors de l'economia (agricultura, indústria-construcció i serveis).

Quadre 34. Evolució en la distribució sectorial del mercat de treball a Catalunya (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Agricultura	2,33	1,64	1,67	1,91	1,95	1,85	1,83
Indústria	22,04	22,26	20,44	19,33	18,37	18,62	18,87
Construcció	12,6	11,98	10,61	9,5	8,18	6,91	6,22
Serveis	63,03	64,12	67,28	69,26	71,5	72,62	73,08

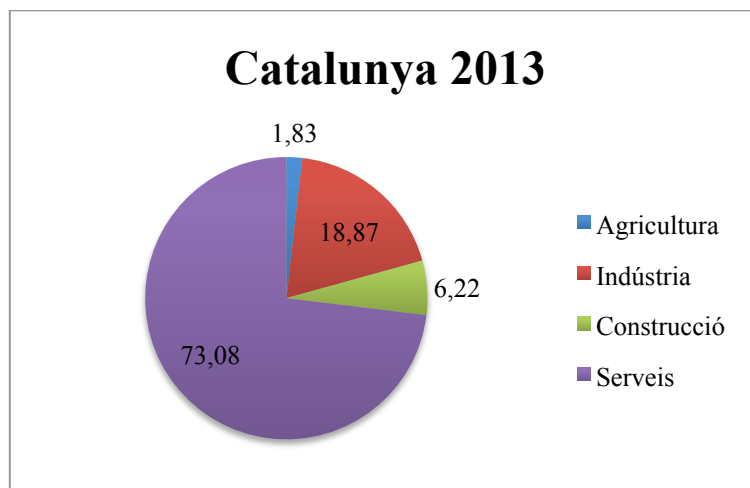
Font: Elaboració pròpia. Dades idescat.

Gràfic 7. Distribució sectorial del mercat de treball a Catalunya (%), 2007.

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Gràfic 8. Distribució sectorial del mercat de treball a Catalunya (%), 2013.

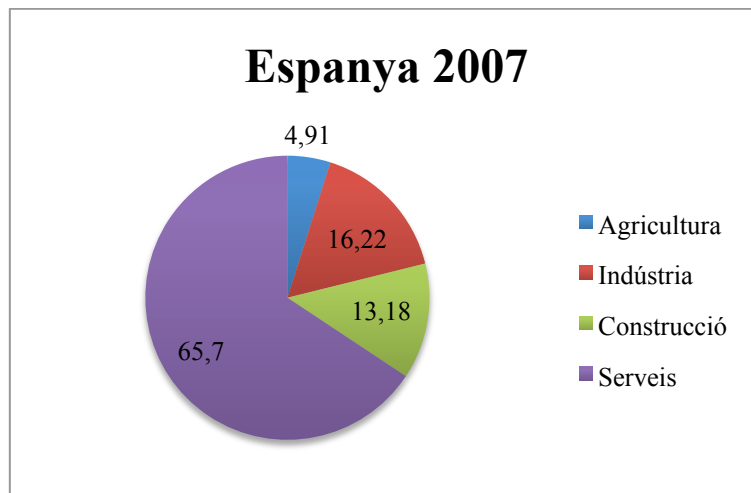
Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Quadre 35. Evolució en la distribució sectorial del mercat de treball a Espanya (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Agricultura	4,91	4,23	4,36	4,43	4,22	4,29	4,2
Indústria	16,22	16,25	15,19	14,14	14	14,12	13,96
Construcció	13,18	13	10,27	8,96	8,14	6,78	6,25
Serveis	65,7	66,52	70,18	72,47	73,64	74,81	75,57

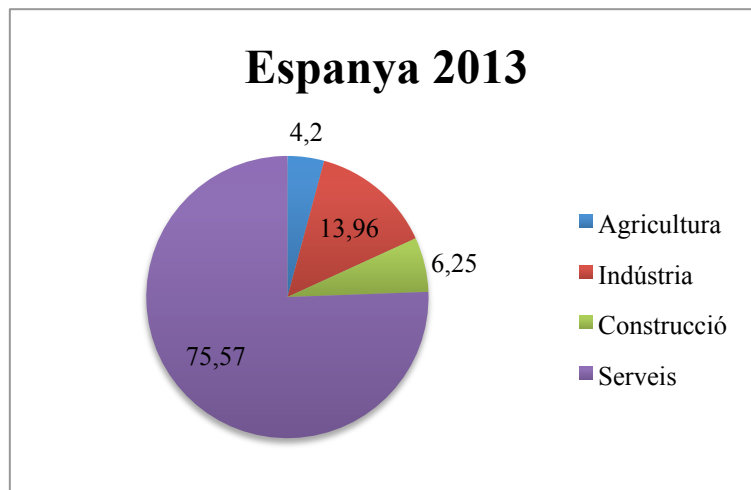
Font: Elaboració pròpia. Dades idescat.

Gràfic 9. Distribució sectorial del mercat de treball a Espanya (%), 2007.

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Gràfic 10. . Distribució sectorial del mercat de treball a Espanya (%), 2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Es poden observar les diferències entre Catalunya i Espanya respecte el nombre d'ocupats en cada sector de l'economia. L'any 2007 el pes de l'agricultura i la construcció eren menors en el cas català que en l'espanyol. El sector dels serveis també era sensiblement inferior. És en la indústria on Catalunya té més pes en relació a Espanya. L'any 2013, i ja produït l'esclat de la bombolla immobiliària, la construcció es redueix notòriament tant a Catalunya com a Espanya. Catalunya perd pes respecte l'ocupació en la indústria, l'agricultura i la construcció i el guanya en el sector dels serveis. A Espanya passa un procés similar, tot i que els sectors serveis, agricultura i construcció són més grans que a Catalunya, mentre que en el cas català la indústria continua estant per sobre que en el conjunt de l'Estat espanyol.

2.3.2. Anàlisi qualitatiu.

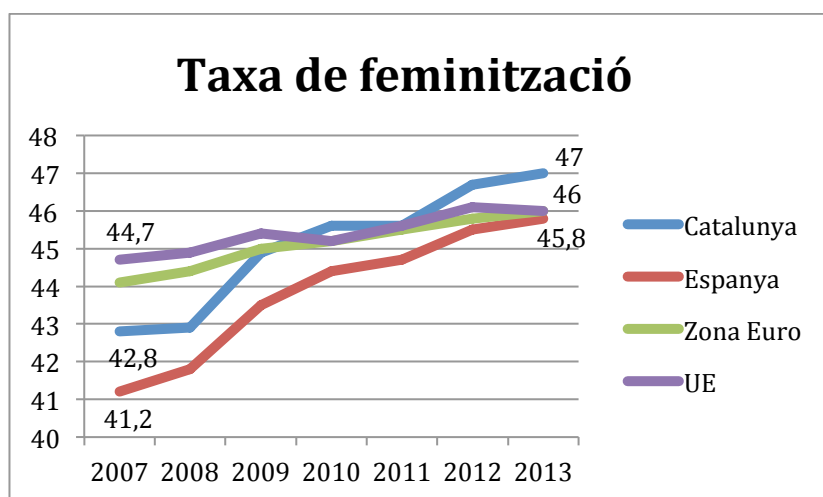
Per tal de completar l'anàlisi quantitatiu, mostrarem alguns indicadors de caràcter qualitatiu.

Quadre 36. Evolució de la taxa de feminització (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	42,8	42,9	44,9	45,6	45,6	46,7	47
Espanya	41,2	41,8	43,5	44,4	44,7	45,5	45,8
Zona Euro	44,1	44,4	45	45,2	45,5	45,8	46
UE	44,7	44,9	45,4	45,2	45,6	46,1	46

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Gràfic 11. Evolució de la taxa de feminització (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

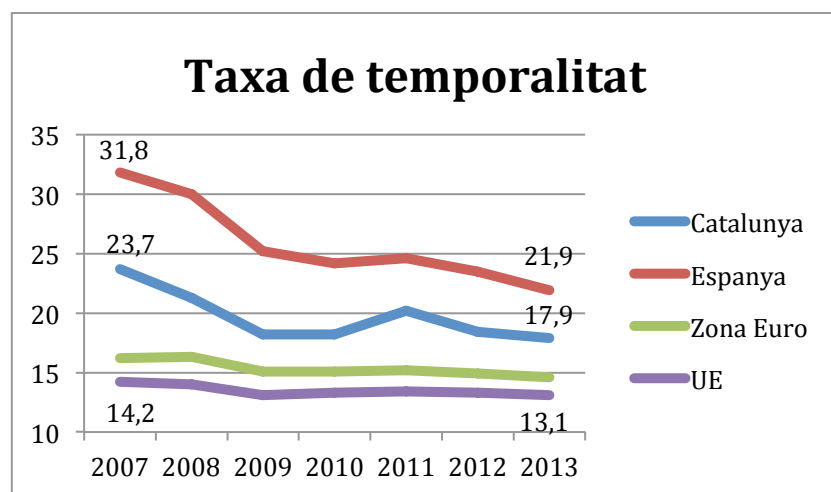
La taxa de feminització ha augmentat de forma molt significativa a Catalunya durant la sèrie. A l'inici del període estudiat, es trobava per sota de les mitjanes europees i el seu creixement al llarg del temps, ha permès que en l'any 2013 es trobi per sobre d'aquestes. A Europa el creixement ha estat més moderat, tot i que no és d'estranyar, degut a que les xifres anteriors a la crisi ja eren bones. En el cas espanyol també ha anat augmentant la taxa de feminització però encara es troba per sota de les mitjanes europees.

Quadre 37. Evolució de la taxa de temporalitat (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	23,7	21,3	18,2	18,2	20,2	18,4	17,9
Espanya	31,8	30	25,2	24,2	24,6	23,5	21,9
Zona Euro	16,2	16,3	15,1	15,1	15,2	14,9	14,6
UE	14,2	14,0	13,1	13,3	13,4	13,3	13,1

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

Gràfic 12. Evolució de la taxa de temporalitat (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades INE i Eurostat.

La taxa de temporalitat s'ha reduït notablement a Catalunya durant la crisi, permetent aconseguir feines més estables. A un nivell superior però amb una tendència similar, trobem el cas espanyol. Tot i això, encara seguim tenint una de les taxes més altes de temporalitat d'Europa. La taxa de temporalitat europea ha disminuït sensiblement, però quedant a nivells molt inferiors que el cas català i espanyol.

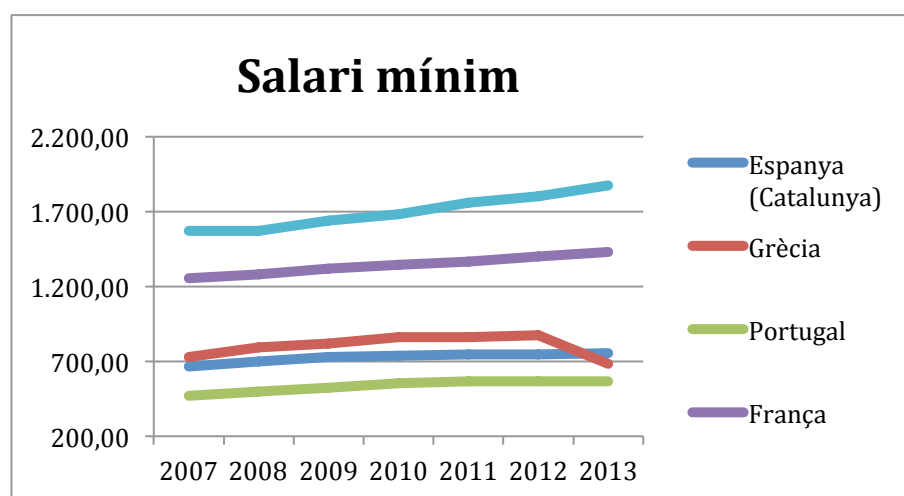
- Salari mínim: Degut a l'absència de països amb salaris mínims dins la UE i la Zona Euro, s'ha decidit comparar les dades de Catalunya i Espanya amb només alguns països europeus per tal de simplificar l'anàlisi. Aquests països són: Grècia, Portugal, França i Luxemburg.

Quadre 38. Evolució del salari mínim (euros), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Espanya (Catalunya)	665,70	700,00	728,00	738,85	748,30	748,30	752,85
Grècia	730,30	794,02	817,83	862,82	862,82	876,62	683,76
Portugal	470,17	497,00	525,00	554,17	565,83	565,83	565,83
França	1.254,28	1.280,07	1.321,02	1.343,77	1.365,00	1.398,37	1.430,22
Luxemburg	1.570,28	1.570,28	1.641,74	1.682,76	1.757,56	1.801,49	1.874,19

Font: Elaboració pròpia. Dades Eurostat.

Gràfic 13. Evolució del salari mínim (euros), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades Eurostat.

Es pot observar a través del Gràfic 13 i el Quadre 38, que tot i que el salari mínim espanyol ha anat augmentant al llarg de la crisi, encara es torba molt lluny del de països més rics i desenvolupats com són el cas de França i Luxemburg, i ens assimilem molt més a països del sud més pobres com són Portugal i Grècia.

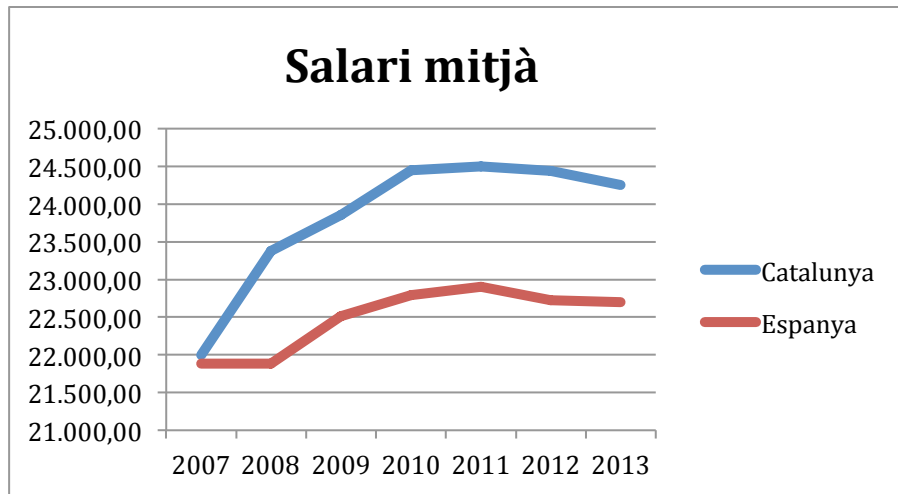
- Salari mitjà: Davant la dificultat que ha representat trobar la mitjana salarial de la UE i la Zona Euro, s'ha decidit en primer terme comparar Catalunya i Espanya, i després, comparar Espanya amb els països europeus mencionats amb anterioritat segons els criteris de la OCDE.

Quadre 39. Evolució del salari mitjà (euros), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	21.998,12	23.375,54	23.851,31	24.449,19	24.499,32	24.436,39	24.253,73
Espanya	21883,42	21.883,42	22.511,47	22.790,20	22.899,35	22.726,44	22.697,86

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Gràfic 14. Evolució del salari mitjà (euros), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

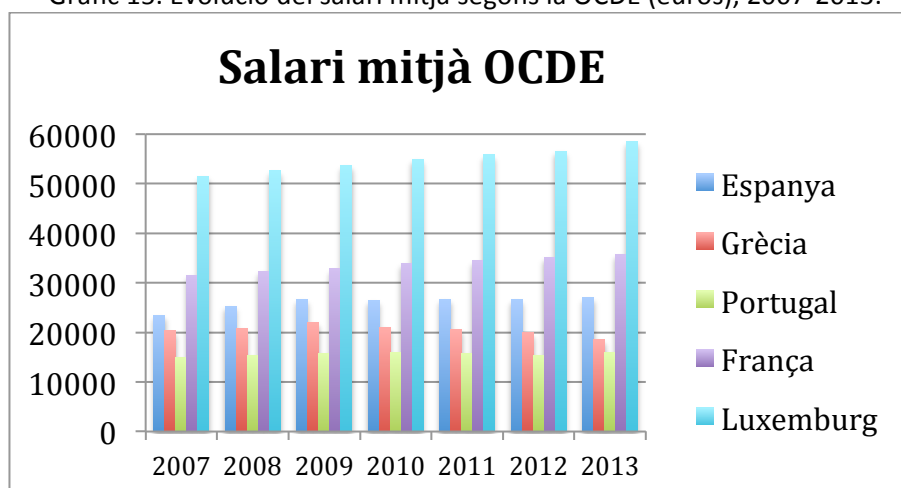
S'observa en el Quadre 39 i el Gràfic 14, que el salari mitjà cobrat a Catalunya és superior al de la mitjana de l'Estat espanyol. La diferència entre els salaris ha anat augmentant a favor de Catalunya al llarg de la crisi, ja que a l'inici del 2007, els salaris mitjans eren pràcticament idèntics, i al final del període, a Catalunya els salaris mitjans són uns 1.500 euros superiors als espanyols.

Quadre 40. Evolució del salari mitjà segons la OCDE (euros), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Espanya	23514	25269	26622	26488	26673	26584	26967
Grècia	20297	20787	21994	21081	20557	19898	18556
Portugal	14941	15337	15760	16034	15809	15422	15896
França	31537	32325	32848	33877	34431	35151	35630
Luxemburg	51548	52638	53728	54911	55863	56523	58502

Font: Elaboració pròpia. Dades OCDE

Gràfic 15. Evolució del salari mitjà segons la OCDE (euros), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades OCDE.

Com ja s'havia esmentant en el cas dels salaris mínims, el Quadre 40 i el Gràfic 15, reflecteixen com els salaris mitjans espanyols encara estan lluny de països com França i Luxemburg, tot i que encara són superiors a països com Portugal i Grècia. També s'ha de comentar, al igual que s'ha fet en l'apartat anterior, que tot i la crisi, els salaris mitjans han anat augmentant al llarg d'aquest període.

2.4. Distribució equitativa de la renda.

Primer de tot, s'utilitzarà l'índex de Gini. Es tracta d'un indicador de caràcter global que mesura les desigualtats dels ingressos rebuts entre els habitants d'un territori. El resultat pot variar entre 0 i 1, sent 0 la perfecta igualtat, és a dir, on tots els habitants tenen el mateix.

Quadre 41. Evolució de l'índex de Gini, 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	0,290	0,290	0,290	0,326	0,321	0,320	0,319
Espanya	0,319	0,319	0,329	0,335	0,340	0,342	0,337
Zona Euro	0,300	0,303	0,302	0,302	0,305	0,303	0,306
UE	0,306	0,309	0,305	0,304	0,308	0,304	0,305

Font: Elaboració pròpia. Dades Departament de Benestar Social i Família: Risc de pobresa a Catalunya i Eurostat

El Quadre 41 mostra un augment de l'índex més accentuat a Catalunya respecte a Espanya i Europa. Aquestes dues regions mostren uns valors propers i constants al llarg d'aquests anys, i és que malgrat la crisi, no hi ha hagut cap esdeveniment que hagi pogut fer variar l'índex. És en el cas català on s'observen més variacions. Del 2007 al 2009 el seu índex es

trobava per sota de l'espanyol i l'uropeu, però a partir del 2010, tot i seguir sent inferior al espanyol ens situem per sobre dels índex europeus. Això significa que ha augmentat la desigualtat a Catalunya. En un inici ens trobàvem millor que Europa en termes de desigualtat i al llarg de la crisi l'índex es situa per sobre de la mitjana dels països europeus.

Per poder entendre-ho amb més claredat es mostra la taula que ve a continuació.

Quadre 42. Evolució de la desigualtat en la distribució de la renda (s80/20).

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	4,7	4,8	5	5,8	5,9	6,5	5,7
Espanya	5,5	5,7	5,9	6,2	6,3	6,5	6,3
Zona Euro	4,8	4,9	4,8	4,8	5	4,9	5
UE				4,9	5	5	5

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

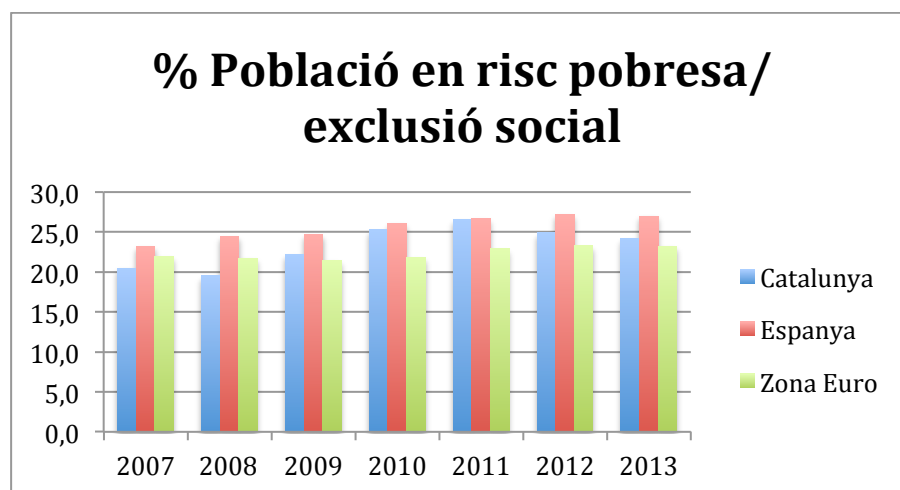
En aquesta Quadre 42, s'observen valors no distants però sí molt significatius, i és que cada valor, representa el nombre de vegades que té més renda el 20% de la població rica respecte el 20% de la població pobre. És a dir, l'any 2007 a Catalunya la mitjana del 20% dels més rics tenia 4,7 vegades més renda que la mitjana del 20% dels més pobres. Aquests valors han anat augmentant al llarg de la crisi, mostrant una major desigualtat social al territori català. Tot i així, cal destacar, que durant els anys 2007 i 2008 els valors catalans eren sensiblement inferiors als europeus, és a dir, existia menys desigualtat en la distribució de la renda a Catalunya que a Europa. A partir del 2009 els valors comencen a créixer i la desigualtat de la renda es fa superior a la Europea. Cal destacar que en tot el període el territori on més desigualtat de la renda hi ha és en l'espanyol, tan abans com durant la crisi, i que la mitjana catalana sempre és inferior, per tant hi ha més igualtat en el territori català.

Quadre 43. Evolució de la població en risc de pobresa o exclusió social (%), 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	20,5	19,5	22,2	25,3	26,6	24,9	24,2
Espanya	23,2	24,5	24,7	26,1	26,7	27,2	27,0
Zona Euro	21,9	21,7	21,5	21,8	22,9	23,3	23,2
UE				23,7	24,3	24,7	24,7

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Gràfic 16. Evolució de la població en risc de pobresa o exclusió social (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Quadre 44. Evolució de la població en risc de pobresa o exclusió social, 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	1.468.000	1.404.000	1.606.000	1.827.000	1.976.000	1.850.000	1.811.000
Espanya	10.373.000	11.124.000	11.336.000	12.029.000	12.362.000	12.628.000	12.630.000
Zona Euro	70.641.000	70.642.000	70.359.000	71.521.000	75.130.000	76.601.000	75.827.000
UE				118.008.000	121.314.000	124.060.000	122.897.000

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Al igual que s'ha comentat anteriorment, Catalunya ha patit un augment de la desigualtat social, creient també el percentatge de població en risc de pobresa o exclusió social. Durant els anys 2007 i 2008 aquest percentatge era inferior a Catalunya que a Espanya i Europa, per tant hi havia menys població en risc de pobresa que en el altres territoris estudiats. Però és a partir del 2009, quan comencem a divergir de les mitjanes europees, i ens situem amb un percentatge de població major en risc de viure en la pobresa o de quedar exclosa socialment. Tot i així, cal destacar que tot i l'augment que s'ha produït a Catalunya, els percentatges segueixen sent més positius que a Espanya, territori on al llarg de tot el període es situa per sobre de les mitjanes europees i amb tendència a divergir.

- La distribució factorial de la renda és la distribució del PIB entre salaris, excedent i impostos indirectes.

Quadre 45. Evolució en la distribució factorial de la renda (%), 2007-2013.

% PIB		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Catalunya	R.A.	48,46	50,07	50,66	49,27	48,87	47,15	47,53
	E.B.	42,01	42,15	42,91	42,65	43,28	44,35	42,39
	T s.P/M	9,53	7,78	6,43	8,08	7,85	8,5	10,07
	E.E	51,54	49,93	49,34	50,73	51,13	52,85	52,46
Espanya	R.A.	48,35	50,16	50,9	50,09	49,47	47,57	46,73
	E.B.	41,65	41,67	42,18	41,25	42,16	43,43	43,71
	T s.P/M	10	8,17	6,92	8,66	8,37	9	9,56
	E.E	51,65	49,84	49,1	49,91	50,53	52,43	53,27
Zona Euro	R.A.	45,99	46,89	48,5	47,87	47,66	47,92	47,86
	E.E	54,01	53,11	51,5	52,13	52,34	52,08	52,14
UE	R.A.	46,73	47,29	48,71	47,97	47,58	47,89	47,79
	E.E	53,27	52,71	51,29	52,03	52,42	52,11	52,21

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat i Eurostat.

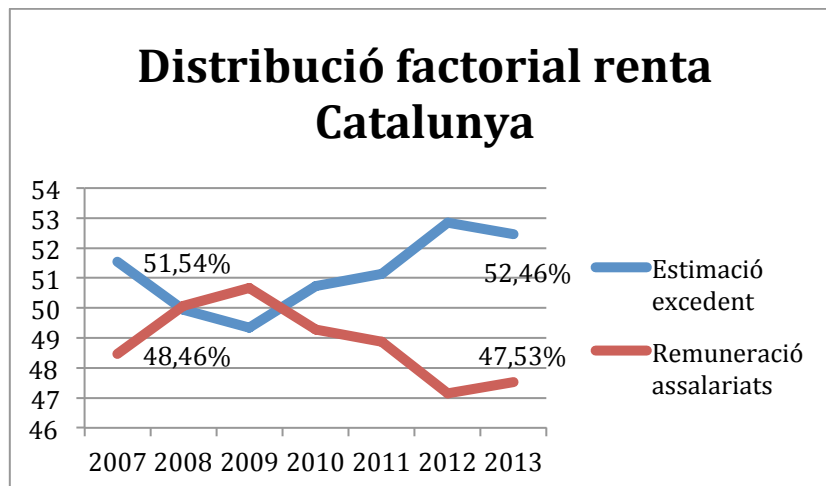
R.A: Remuneració dels assalariats.

E.B: Excedent brut.

T s.P/M: Impostos sobre la producció i la importació.

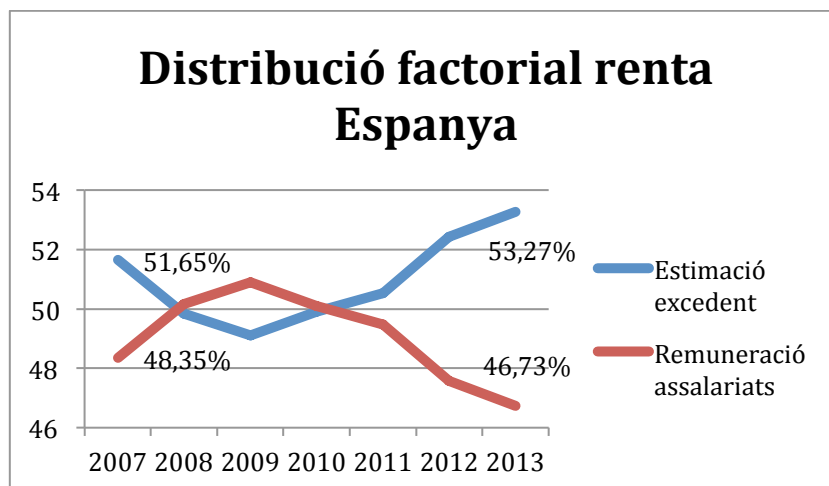
E.E: Estimació de l'excedent (Diferència entre el total del PIB i la suma de l'excedent brut i els impostos).

Gràfic 17. Evolució en la distribució factorial de la renda a Catalunya (%), 2007-2013.

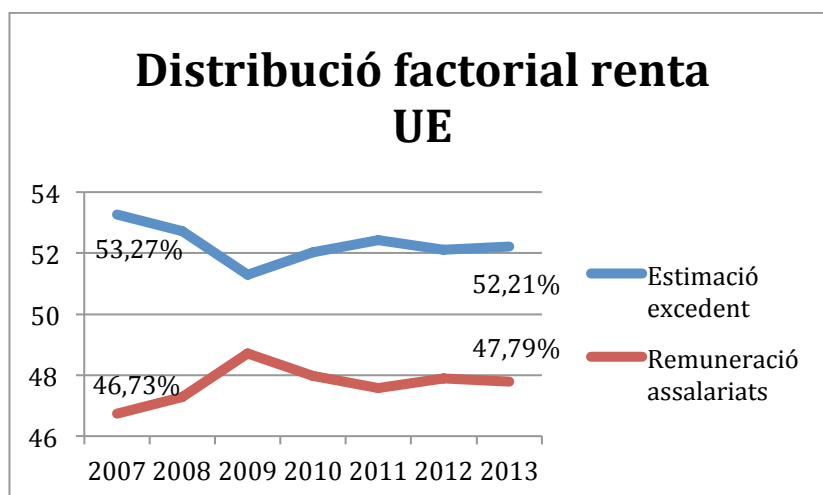
Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Gràfic 18. Evolució en la distribució factorial de la renda a Espanya (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades Idescat.

Gràfic 19. Evolució en la distribució factorial de la renda a la Unió Europea (%), 2007-2013.

Font: Elaboració pròpia. Dades Eurostat.

Es pot observar com a Catalunya durant el període de crisi, en termes generals, els que menys perjudicats han sortit han sigut les empreses en detriment dels treballadors. Mentre els salaris s'han reduït l'any 2013 respecte l'any 2007, l'excedent de les empreses ha estat el que ha augmentat, guanyant el pes perdut pels salaris respecte el PIB. A l'Estat espanyol el procés ha sigut pràcticament igual, tot i que l'excedent encara ha guanyat més pes en detriment dels salaris. A Europa el procés és l'invers. Tot i que els salaris tenien ja d'entrada menys pes sobre el PIB que l'excedent, la remuneració dels assalariats ha crescut durant el període estudiat, fent perdre pes a l'excedent, tot i que aquest encara segueix sent superior en termes globals.